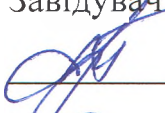

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Факультет морського права
Кафедра морського та господарського права

«Допущений до захисту»

Завідувач кафедри

 К. О. Дубова

«05» 12 2025 р.

УДК 343.352:342.9(477)

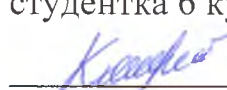
КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

на тему:

**«АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ:
ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ»**

Виконала:

студентка 6 курсу, групи 6512м

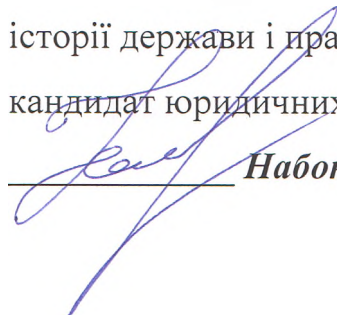
 Клименко А. О.

Керівник роботи:

доцент кафедри теорії та

історії держави і права,

кандидат юридичних наук

 Набокова О. Г.

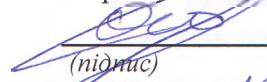
Миколаїв – 2025 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Факультет морського права

Кафедра морського та господарського права
Спеціальність 081 Право
Освітня програма Право

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми

(підпис) **О. Ю. Дубинський**
« 05 » 12 2025 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Студенту

Клименко Анастасії Олексіївни
(Прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: **«Антикорупційне законодавство України: ефективність та шляхи вдосконалення»**

Керівник роботи **к.ю.н. Набокова Ольга Геннадіївна**

Затверджені наказом ректора **№ 1155-уч від « 30 » вересня 2025 року**

2. Термін подання роботи: 04.12.2025 року

3. Вихідні дані до роботи: **чинне законодавство, фахова література, матеріали конференцій, репозитарій університету**

4. Перелік питань, що належать до розробки (найменування розділів) _____

Розділ 1. Теоретико-правові засади та методологія дослідження ефективності та шляхів вдосконалення антикорупційного законодавства України

Розділ 2. Аналіз ефективності чинного антикорупційного законодавства України

Розділ 3. Проблеми та недоліки антикорупційного законодавства України

5. Перелік презентаційних матеріалів **виконаний в програмі Power Point**

6. Консультанти розділів роботи

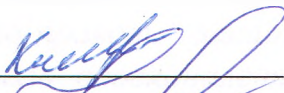
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
	<u>Сторонні консультанти до підготовки розділів роботи не залучалися</u>		

7. Дата видачі завдання **06 вересня 2025 року**

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

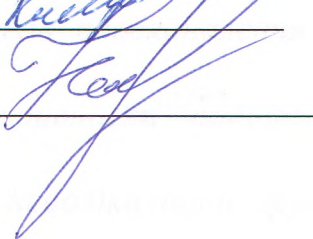
Номер	Назва етапів роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вивчення літературних джерел з предмета дослідження	вересень 2025 р.	виконано
2.	Складання розгорнутого плану роботи та ознайомлення керівника з планом кваліфікаційної роботи	вересень 2025 р.	виконано
3.	Написання розділу 1	вересень 2025 р.	виконано
4.	Написання розділу 2	жовтень 2025 р.	виконано
5.	Написання розділу 3	листопад 2025 р.	виконано
6.	Оформлення кваліфікаційної роботи	до 25 листопада 2025 р.	виконано
7.	Передача кваліфікаційної роботи науковому керівнику для написання відгуку	до 27 листопада 2025 р.	виконано
8.	Передача кваліфікаційної роботи рецензенту для рецензування	до 30 листопада 2025 р.	виконано
9.	Попередній захист кваліфікаційної роботи	05 грудня 2025 р.	виконано
10	Захист кваліфікаційної роботи	19 грудня 2025 р.	виконано

Студент

Клименко А. О.

Керівник роботи

Набокова О. Г.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	4
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ШЛЯХІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ	8
1.1. Поняття корупції та її правова природа	8
1.2. Основні принципи антикорупційної політики	15
1.3. Міжнародні стандарти протидії корупції та їх імплементація в Україні	20
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЧИННОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ	25
2.1. Основні нормативно-правові акти у сфері боротьби з корупцією	25
2.2. Діяльність антикорупційних органів: НАБУ, САП, НАЗК	30
2.3. Судова практика у справах, пов'язаних з корупцією	33
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА НЕДОЛІКИ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ	43
3.1. Недоліки в координації роботи антикорупційних органів	43

3.2. Вплив різних чинників на ефективність боротьби з корупцією	51
3.3. Шляхи вдосконалення антикорупційного законодавства України	56
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66

АНОТАЦІЯ

Клименко А. О. Антикорупційне законодавство України: ефективність та шляхи вдосконалення – кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Випускова кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «магістр» (081 Право). – Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, Миколаїв, 2025.

Кваліфікаційна робота присвячена комплексному дослідженню ефективності та шляхів вдосконалення антикорупційного законодавства України.

У першому розділі *«Теоретико-правові засади та методологія дослідження ефективності та шляхів вдосконалення антикорупційного законодавства України»* розкрито поняття корупції та її правову природу. Проаналізовано основні принципи антикорупційної політики. Детально розглянуто міжнародні стандарти протидії корупції та їх імплементацію в Україні

У другому розділі *«Аналіз ефективності чинного антикорупційного законодавства України»* проаналізовано основні нормативно-правові акти у сфері боротьби з корупцією. Досліджено діяльність антикорупційних органів, зокрема НАБУ, САП, НАЗК. Проаналізовано судову практику у справах, пов'язаних з корупцією.

Третій розділ *«Проблеми та недоліки антикорупційного законодавства України»* присвячений аналізу недоліків в координації роботи антикорупційних органів. Охарактеризовано вплив різних чинників на ефективність боротьби з корупцією. З'ясовано шляхи вдосконалення антикорупційного законодавства України.

У Висновках підведено підсумки та констатовано, що антикорупційне законодавство України має значний потенціал для подолання корупції, проте його реалізація потребує системних змін та комплексного підходу. Вдосконалення правових механізмів, забезпечення незалежності

антикорупційних органів та активна участь громадянського суспільства є ключовими факторами успіху в боротьбі з корупцією. Лише за умови синергії зусиль держави, суспільства та міжнародної спільноти Україна зможе досягти реального прогресу на шляху до прозорості та верховенства права.

Ключові слова: корупція, державна антикорупційна політика, система суб'єктів запобігання корупції, громадянське суспільство, правове регулювання, міжнародна співпраця, міжнародні стандарти протидії корупції.

ВСТУП

Актуальність теми. Корупція залишається однією з найгостріших проблем, що загрожують стабільності, економічному розвитку та демократичним процесам у багатьох країнах світу. В Україні боротьба з корупцією є одним із ключових пріоритетів державної політики, адже саме корупція виступає системним бар'єром для впровадження реформ, залучення інвестицій та підвищення рівня довіри громадян до органів влади.

За останні десятиліття в Україні було здійснено низку важливих кроків у напрямку формування антикорупційного законодавства, яке відповідає міжнародним стандартам. Зокрема, було створено спеціалізовані антикорупційні інституції, такі як Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) та Вищий антикорупційний суд (ВАКС). Впроваджено механізми електронного декларування доходів посадовців, посилено відповідальність за корупційні злочини та прийнято низку законів, спрямованих на прозорість і підзвітність органів влади.

Однак попри ці досягнення, ефективність антикорупційного законодавства залишається предметом широких дискусій серед експертів, науковців та громадськості. Практичне застосування норм законодавства часто стикається з перешкодами у вигляді недостатньої політичної волі, низької правової культури, а також впливу корупційних мереж, які глибоко вкоренилися в різних сферах суспільного життя. Крім того, міжнародні організації та партнери України неодноразово наголошували на необхідності вдосконалення правових механізмів боротьби з корупцією та забезпечення їхньої дієвості.

Варто вказати, що проблематика запобігання корупції у різних її аспектах є досить актуальною темою. Праці таких відомих науковців як: В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, К. А. Бабенко, О. М. Бандурко, Д. О. Беззубов, А. І. Берлач, В. Т. Білоус, Н. П. Бортник, Н. В. Добрянська, О. Ю. Дрозд, О. Ю. Дубинський, К. О. Дубова, А. П. Закалюк, В. О. Заросило, В. Д. Гвоздецький, Т. О. Коломоець, В. К. Колпаков, С. Ж. Лазаренко, В. І. Литвиненко, Г. Ю. Лук'янова,

М. І. Мельник, Є. В. Невмержицький, В. Л. Ортинський, О. І. Остапенко, С. В. Петков, С. В. Сорока, Н. П. Христинченко, І. М. Шопіна та інші, становлять теоретичну основу цієї кваліфікаційної роботи.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз сучасного стану антикорупційного законодавства України, оцінка його ефективності та виявлення основних проблем, що перешкоджають його реалізації.

Для досягнення цієї мети визначено низку послідовних *завдань*:

- розкрити поняття корупції та її правову природу;
- проаналізувати основні принципи антикорупційної політики;
- розглянути міжнародні стандарти протидії корупції та їх імплементацію в Україні;
- проаналізувати основні нормативно-правові акти у сфері боротьби з корупцією.
- дослідити діяльність антикорупційних органів, зокрема НАБУ, САП, НАЗК;
- проаналізувати судову практику у справах, пов'язаних з корупцією;
- з'ясувати недоліки в координації роботи антикорупційних органів;
- вияснити вплив різних чинників на ефективність боротьби з корупцією;
- окреслити шляхи вдосконалення антикорупційного законодавства України.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі застосування антикорупційного законодавства України.

Предметом дослідження виступають ефективність та шляхи вдосконалення антикорупційного законодавства України.

У процесі підготовки магістерської кваліфікаційної роботи використовувалися такі **методи дослідження**

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, 9 підрозділів, висновків та списку використаних джерел, який складається з 60 найменувань і розміщений на 7 сторінках. Загальний обсяг роботи становить 72 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ШЛЯХІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

1.1. Поняття корупції та її правова природа

Корупція залишається однією з найгостріших проблем сучасної України, яка негативно впливає на економічний розвиток, політичну стабільність та довіру громадян до державних інституцій. У відповідь на цей виклик Україна за останнє десятиліття здійснила низку реформ у сфері антикорупційного законодавства, спрямованих на запобігання корупції, покарання винних осіб та забезпечення прозорості державного управління. Однак питання ефективності цих заходів та подальших шляхів вдосконалення залишається відкритим.

Корупція є складним багатоаспектним явищем, яке потребує системного підходу до його подолання. Одним із ключових елементів антикорупційної політики є створення незалежних інституцій, таких як Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) та Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП), які мають забезпечувати ефективне розслідування корупційних злочинів та притягнення винних до відповідальності. Водночас важливим аспектом залишається забезпечення прозорості у діяльності органів влади, включаючи впровадження електронних систем публічних закупівель, таких як ProZorro, та декларування майна і доходів посадових осіб. Не менш значущим є формування правової культури серед громадян та посадовців, що передбачає підвищення рівня правової освіти, а також впровадження механізмів громадського контролю за діяльністю органів державної влади. Разом із тим, ефективність цих заходів значною мірою залежить від політичної волі, незалежності судової системи та належного фінансування антикорупційних органів. У перспективі для досягнення сталого прогресу в боротьбі з корупцією необхідно забезпечити комплексний підхід, який включатиме не лише

репресивні заходи, але й запобіжні механізми, спрямовані на усунення умов, що сприяють виникненню корупційних ризиків.

Термін «корупція» походить від латинського слова «corruptio», що означає «псування», «розкладання». У сучасному розумінні корупція трактується як зловживання владою чи службовим становищем з метою отримання неправомірної вигоди. Це явище має багатогранний характер і може проявлятися у різних формах, таких як хабарництво, зловживання службовими повноваженнями, розкрадання державного майна, кумівство тощо. Таке трактування знаходимо у Великому тлумачному словнику сучасної української мови [1].

В юридичній науці корупція розглядається як протиправна діяльність, що порушує принципи законності, прозорості та доброчесності. Вона охоплює як дії фізичних осіб (посадових осіб, державних службовців), так і діяльність юридичних осіб, які сприяють незаконному отриманню вигод. Важливим елементом корупційного правопорушення є наявність корисливої мети, що визначає мотиви поведінки суб'єкта.

Як наголошують Озернюк Г. В. та Степанова А. В., поняття «корупція» у юридичній літературі отримувало різні інтерпретації, включаючи як словникове, так і законодавче визначення. У сучасному широкому розумінні корупція трактується як зловживання службовими повноваженнями або становищем задля досягнення особистої вигоди. Така поведінка є протиправною, оскільки вона порушує засади демократичного устрою, завдає матеріальних збитків суспільству, як прямих, так і опосередкованих, а також негативно впливає на авторитет і довіру до державних органів, урядових структур та інших інституцій [2, с. 16].

Аналізуючи праці, підготовлені у цій царині варто назвати роботи таких вчених, які подають своє авторське бачення на зміст і поняття корупції, зокрема: Трепак В. М. [3, с. 181-196], Янюк Н. [4, с. 203-208], Волошенко А. В. [5, с. 8-16], Гладкий В. В. [6, с. 124-132], Корнієць П. Ю. [7, с. 150-156], Бортник Н. П. і Сопільник Л. І. [8, с. 29-35], Швець Д. В. [9, с. 14-15], Расюк Е. В. [10, с. 435-443],

Невмержицький Є. В. [11], Мандибура В. О. [12], Рогульський С. С. [13], Дмитренко О. Д. [14], Петруняк Є. В. [15, с. 566-571], Бурак М. В. [16, с. 103-115], Карлова В. В. [17] та багато інших.

Натомість, корупція, як зазначає Левчук А. О., полягає у спотворенні суспільних відносин, що призводить до порушення належного, справедливого порядку в суспільстві. Це явище спричиняє деградацію державних інституцій та руйнування авторитету влади. Спотворення суспільних відносин, характерне для корупції, має властивість поширюватися за принципом ланцюгової реакції, що ще більше ускладнює подолання цього негативного явища [18, с. 87].

Дослідниця підкреслює, що корупція як соціальне явище функціонує у межах певних інституційних умов, де її прояви визначаються взаємодією правових, економічних та політичних процесів. Водночас корупція сама чинить зворотний вплив на правову систему, економічний розвиток, політичну стабільність, ідеологічні настанови та суспільну свідомість. Левчук А. О. акцентує увагу на тому, що корупція в Україні має глибоке історичне підґрунтя, яке бере свій початок у давні часи, і не є виключно наслідком здобуття державної незалежності [18, с. 90].

Відомий український науковець В. Д. Гвоздецький, досліджуючи питання запобігання та протидії корупції, зазначає, що корупція призводить до виникнення двох паралельних соціальних підсистем у суспільстві. Одна з них базується на правових і моральних нормах, тоді як інша функціонує через використання незаконних засобів, таких як підкуп, зловживання службовим становищем, неправомірне надання чи отримання пільг і переваг, а також незаконне заволодіння майном через службові повноваження. Учений акцентує увагу на тому, що суб'єкти корупційної діяльності діють у межах неофіційної системи з власними цінностями, цілями та методами досягнення цих цілей. Їхні взаємовідносини формуються за неформальними правилами, відомими як «поняття», а не за нормами законодавства. Через незаконність своїх дій такі суб'єкти змушені приховувати корумповані зв'язки, щоб уникнути втручання правоохоронних органів [19, с. 40-45].

Водночас Гвоздецький наголошує, що корупційна діяльність неможлива без офіційної підсистеми, яка слугує підґрунтям для встановлення протиправних зв'язків. Для зловживання владою необхідний доступ до відповідних посад у державній владі чи місцевому самоврядуванні, що передбачає наділення певними повноваженнями та можливість їх офіційного використання. Таким чином, офіційна підсистема часто стає прикриттям для функціонування тіньової системи. Суб'єкти корупції використовують надані їм законом повноваження для досягнення протиправних цілей і водночас уникають юридичної відповідальності завдяки своєму офіційному статусу. У цьому контексті Гвоздецький характеризує корупцію як «тінь» легітимної влади, а частину влади, уражену корупцією, – як тіньову владу [19, с. 41].

Корупція є складним соціально-правовим явищем, яке охоплює всі аспекти функціонування держави та суспільства. Вона порушує принципи верховенства права, підриває довіру громадян до органів влади, створює нерівні умови для економічної діяльності та сприяє соціальній несправедливості. Наукова спільнота активно досліджує це явище, зосереджуючи увагу на його причинах, механізмах прояву та наслідках. Особливу увагу приділяють розробці ефективних правових інструментів і механізмів запобігання корупції, таких як вдосконалення законодавства, посилення контролю за діяльністю посадових осіб, підвищення прозорості державного управління та впровадження антикорупційних стандартів. Важливо також враховувати міжнародний досвід боротьби з корупцією, зокрема практики, що базуються на принципах Конвенції ООН проти корупції та інших міжнародних актів. Однак для досягнення реальних змін необхідна не лише правова, а й соціальна трансформація, яка включає формування антикорупційної культури серед громадян, підвищення рівня правової свідомості та активну участь суспільства у контролі за діяльністю державних інституцій.

А. В. Мовчан та М. А. Мовчан у своєму аналізі основних чинників поширення корупції в державних органах України вказують на широкий спектр об'єктивних і суб'єктивних причин, які виникають у період значних політичних

та соціально-економічних змін. Науковці виділяють декілька ключових аспектів, що сприяють розвитку корупційних явищ. По-перше, психологічні наслідки перехідного періоду, зокрема руйнування старих моральних цінностей, призвели до втрати частиною населення етичних орієнтирів, що сприяло поширенню аморальності та криміналізації свідомості. По-друге, процес формування нових державних інститутів супроводжується частими реорганізаціями, які створюють сприятливий ґрунт для корупційних дій. Третім фактором є перерозподіл державної власності, який нерідко супроводжується корупційними зловживаннями під час оцінки вартості об'єктів і передачі їх новим власникам. Четвертий аспект – тінізація економіки, яка підриває державність і стимулює корупцію через підкуп чиновників. П'ятий чинник – кризові економічні явища, які збільшують кількість звернень до посадовців і посилюють ризики корупції. Шостий – незавершеність формування правового поля, що створює суперечливість у законодавстві та сприяє зловживанням. Сьомий – низька ефективність боротьби зі злочинністю, де антикорупційні заходи поступаються пріоритетністю боротьбі з тяжкими злочинами. Восьмий – проблеми у сфері боротьби з контрабандою, які призводять до втрат бюджету та незаконного збагачення посадовців. Дев'ятий аспект стосується недоліків кадрової політики, яка має враховувати не лише професійні, але й психологічні особливості працівників. Таким чином, вважають науковці, подолання корупції в Україні потребує системного та комплексного підходу, що враховує всі зазначені причини [20, с. 73-76].

На думку О. Ф. Андрійко, серед основних форм корупції на сьогодні можна виділити лобізм, фаворитизм, фінансування політичних кампаній, обіймання державними посадовцями керівних посад у приватних компаніях, участь у наглядових радах, використання державних коштів для підтримки комерційних структур, а також переведення державного майна до акціонерних товариств тощо [21, с. 257-259]. У контексті правового аналізу ці явища є проявами зловживання владою або службовим становищем з метою отримання особистої вигоди чи вигоди для пов'язаних осіб. Водночас лобізм як форма впливу на законодавчий

процес часто перебуває у правовій «сірій зоні», що ускладнює його регулювання. Фаворитизм, як правило, проявляється у призначенні на посади осіб, які не мають відповідної кваліфікації, але є близькими до осіб, що ухвалюють рішення. Щодо фінансування політичних кампаній, то воно нерідко використовується як механізм забезпечення лояльності політиків до певних економічних груп. Важливим аспектом є також участь державних службовців у приватному секторі, що може призводити до конфлікту інтересів та порушення принципу неупередженості. На що звертає увагу Коломоєць Т. О. [22, с. 199-122]. Крім того, використання державних ресурсів для підтримки приватного бізнесу або переведення державного майна до акціонерних товариств без належного контролю створює ризики для економічної безпеки держави. З огляду на це, необхідним є вдосконалення антикорупційного законодавства, запровадження прозорих механізмів прийняття рішень та посилення відповідальності за корупційні правопорушення.

Отож, корупція є одним із найскладніших і найпоширеніших соціально-правових явищ, що становить загрозу для функціонування державних інституцій, економічної стабільності та суспільного добробуту. Вона є системною проблемою, прояви якої спостерігаються в різних країнах світу незалежно від рівня їх економічного розвитку чи політичного устрою.

Звертаючись до правової природи корупції, варто зауважити, що корупція є складним правовим феноменом, який охоплює як кримінально-правові, так і адміністративно-правові аспекти. З точки зору кримінального права, корупційні діяння кваліфікуються як злочини проти державної влади, інтересів служби та правопорядку. Наприклад, у Кримінальному кодексі України передбачено відповідальність за такі злочини, як одержання неправомірної вигоди (ст. 368), надання неправомірної вигоди (ст. 369) та зловживання владою або службовим становищем (ст. 364) [23].

З іншого боку, адміністративно-правова природа корупції проявляється в регулюванні поведінки посадових осіб і запровадженні механізмів запобігання корупційним ризикам. Закон України «Про запобігання корупції» визначає

основні принципи антикорупційної політики, обов'язки державних службовців щодо декларування доходів і майна, а також встановлює механізми контролю за дотриманням цих вимог [24].

Правова природа корупції також включає міжнародно-правовий аспект. Україна є учасницею низки міжнародних договорів у сфері боротьби з корупцією, зокрема Конвенції ООН проти корупції [25] та Кримінальної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією [26]. Ці міжнародні акти визначають стандарти запобігання та протидії корупції, які повинні бути імplementовані в національне законодавство.

Для розуміння правової природи корупції важливо виділити її ключові ознаки:

1. Зловживання владою. Корупція завжди пов'язана з використанням службового становища всупереч інтересам служби чи суспільства.
2. Неправомірна вигода. Метою корупційних дій є отримання матеріальної або нематеріальної вигоди для себе чи третіх осіб.
3. Порухення правових норм. Корупційні дії суперечать законодавству та морально-етичним принципам.
4. Системний характер. Корупція часто має системну природу, створюючи мережі взаємозалежних осіб і структур.

Особливо негативним аспектом є наслідки, які несе з собою це явище. Адже корупція має руйнівний вплив на всі сфери суспільного життя. Вона підриває довіру громадян до державних інституцій, сприяє поширенню соціальної нерівності, гальмує економічний розвиток і погіршує якість державного управління. Крім того, корупція створює сприятливі умови для розвитку організованої злочинності та порушення прав людини.

Отже, можемо констатувати, що корупція є складним правовим явищем, яке вимагає системного підходу до його дослідження та подолання. Її правова природа полягає у поєднанні кримінально-правових і адміністративних аспектів, а також у необхідності дотримання міжнародних стандартів у сфері боротьби з цим явищем. Лише через ефективну реалізацію антикорупційної політики можна

забезпечити верховенство права, зміцнити довіру громадян до держави та створити умови для сталого розвитку суспільства.

1.2. Основні принципи антикорупційної політики

Корупція є однією з найгостріших проблем сучасного суспільства, що суттєво впливає на ефективність державного управління, економічний розвиток та рівень довіри громадян до інституцій. Антикорупційна політика є комплексом заходів, спрямованих на попередження, виявлення та боротьбу з корупційними проявами. Її ефективність залежить від дотримання основних принципів, які визначають підходи до розробки та реалізації відповідних заходів.

Україна протягом останніх років активно працює над розробкою та впровадженням ефективних механізмів запобігання корупції, що є однією з ключових умов для забезпечення верховенства права, розвитку економіки та підвищення рівня довіри громадян до державних інституцій. Варто зазначити, що антикорупційна політика держави стала важливим елементом у процесі реформування системи публічного управління та правозастосування.

Одним із головних напрямів формування антикорупційної політики є створення нормативно-правової бази, яка відповідає міжнародним стандартам та враховує особливості національного правопорядку. Україна ратифікувала низку міжнародних договорів, зокрема Конвенцію ООН проти корупції [25] та Кримінальну конвенцію про боротьбу з корупцією [26]. Ці документи стали основою для розробки національних законодавчих актів, спрямованих на боротьбу з корупцією.

Значну роль у запобіганні корупції відіграє діяльність спеціалізованих органів, таких як Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) [27], Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) [28] та Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) [24]. Ці інституції мають чітко визначені повноваження у сфері розслідування корупційних злочинів, моніторингу декларацій державних службовців, а також розробки рекомендацій

для органів державної влади щодо мінімізації корупційних ризиків.

Одним із важливих інструментів у боротьбі з корупцією стало впровадження системи електронного декларування майна та доходів державних службовців. Ця система дозволяє забезпечити прозорість у діяльності посадових осіб, сприяти виявленню можливих фактів незаконного збагачення та уникнення конфлікту інтересів. Крім того, відкритий доступ до декларацій слугує важливим елементом громадського контролю за діяльністю чиновників [24].

Таким чином, формування ефективної антикорупційної політики в Україні є складним і багатограним процесом, який вимагає комплексного підходу, залучення всіх гілок влади, громадянського суспільства та міжнародних партнерів. Лише завдяки скоординованим діям у цьому напрямку можна досягти суттєвого зниження рівня корупції та створити умови для сталого розвитку держави.

Важливу роль у формуванні антикорупційної політики справило прийняття Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 4 березня 2023 року № 220 [29]. Цей нормативно-правовий акт став ключовим інструментом у боротьбі з корупцією в Україні, визначивши основні напрями діяльності державних органів у цій сфері.

Програма спрямована на вдосконалення системи запобігання корупції, забезпечення прозорості та підзвітності органів державної влади, а також підвищення ефективності механізмів виявлення та притягнення до відповідальності осіб, причетних до корупційних правопорушень. Вона передбачає комплекс заходів, які охоплюють як нормативно-правовий, так і організаційний аспекти.

Серед ключових завдань програми варто виділити наступні:

1. Удосконалення законодавчої бази. Програма передбачає внесення змін до чинного законодавства з метою посилення відповідальності за корупційні правопорушення, а також усунення прогалин, які дозволяють уникати покарання. Зокрема, планується вдосконалити процедури декларування доходів

і майна посадовими особами, посилити контроль за фінансуванням політичних партій та виборчих кампаній.

2. Інституційний розвиток антикорупційних органів. Особлива увага приділяється зміцненню потенціалу Національного антикорупційного бюро України (НАБУ), Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП) та Вищого антикорупційного суду (ВАКС). Це включає підвищення рівня професійної підготовки працівників, забезпечення сучасним обладнанням та технологіями, а також створення умов для незалежності їх діяльності.

3. Запровадження інноваційних інструментів моніторингу та аналізу. Програма акцентує увагу на використанні цифрових технологій для виявлення корупційних ризиків. Зокрема, передбачено розширення функціоналу Єдиного державного реєстру декларацій, впровадження автоматизованих систем аналізу даних та інтеграцію державних реєстрів.

4. Підвищення рівня правової свідомості громадян. Важливою складовою програми є просвітницька діяльність серед населення. Заплановано проведення інформаційних кампаній, спрямованих на формування нетерпимості до корупції, а також впровадження навчальних програм у закладах освіти.

5. Міжнародне співробітництво. Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями та партнерами у сфері боротьби з корупцією. Програма передбачає обмін досвідом, участь у спільних проєктах, а також імплементацію міжнародних стандартів і рекомендацій [29].

Важливим аспектом реалізації програми є моніторинг її виконання. Для цього створено систему регулярного звітування про стан виконання заходів, передбачених програмою, а також оцінювання їх ефективності. Такий підхід дозволяє оперативно виявляти проблеми та вносити необхідні корективи [29].

Прийняття Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки є важливим кроком на шляху до утвердження принципів верховенства права, прозорості та доброчесності в Україні. Її успішна реалізація залежить не лише від зусиль державних органів, але й від активної участі громадянського суспільства та міжнародних партнерів. У цьому контексті важливо забезпечити

належний рівень фінансування, координації та контролю за виконанням програми, що дозволить досягти поставлених цілей і значно знизити рівень корупції в країні. На це звертає увагу Є. В. Петруняк, говорячи про антикорупційну програму як основу протидії корупції у фінансовій сфері [30].

У контексті досліджуваного питання варто акцентувати увагу на окремих принципах, що визначають антикорупційну політику України.

Так, верховенство права є фундаментальним принципом антикорупційної політики. Усі дії державних органів та посадових осіб мають базуватися на законі, а правові норми повинні бути чіткими, прозорими і доступними для розуміння. Цей принцип передбачає, що будь-які корупційні діяння мають бути належним чином кваліфіковані відповідно до законодавства, а особи, які їх вчинили, притягнуті до відповідальності незалежно від їхнього статусу чи посади.

Не менш важливу роль відіграє прозорість діяльності державних органів, що є ключовим елементом у боротьбі з корупцією. Відкритий доступ до інформації про діяльність органів влади, використання бюджетних коштів та прийняття управлінських рішень створює умови для громадського контролю. Підзвітність державних службовців перед суспільством гарантує належне виконання ними своїх обов'язків і зменшує ризики зловживань владою.

Окремо необхідно звернути увагу на запобігання конфлікту інтересів, адже саме він є одним із головних джерел корупційних ризиків. Антикорупційна політика повинна передбачати механізми виявлення та запобігання ситуаціям, коли приватні інтереси посадової особи можуть впливати на виконання нею службових обов'язків. До таких механізмів належать декларування доходів і майна, обмеження щодо сумісництва посад та ефективний моніторинг відповідності діяльності посадових осіб встановленим нормам [31, с. 120-124; 32].

Натомість, ефективна антикорупційна політика неможлива без забезпечення невідворотності покарання за корупційні правопорушення. Це означає, що кожен випадок корупції має бути розслідуваний, а винні особи –

притягнуті до відповідальності. Важливим аспектом є також пропорційність покарання, яке має бути справедливим і відповідати тяжкості вчиненого правопорушення.

Окрім того, доцільно підкреслити важливість інституційної спроможності, адже для реалізації антикорупційної політики необхідно створити ефективні інституції, які будуть відповідальні за її впровадження. До таких органів належать антикорупційні бюро, спеціалізовані прокуратури та суди. Їхня незалежність, професійність та ресурсне забезпечення є вирішальними факторами у боротьбі з корупцією.

Особлива роль громадського контролю та активна участь громадянського суспільства у формуванні та реалізації антикорупційної політики є важливим елементом її успішності. Громадські організації, медіа та активісти можуть виступати як незалежні спостерігачі за діями влади, а також ініціювати розслідування корупційних випадків. Водночас держава повинна створювати умови для ефективного діалогу з громадськістю.

Вочевидь, запобігання корупції є більш ефективним і менш затратним порівняно з боротьбою з її наслідками. Превентивні заходи включають освітні програми для громадян і посадових осіб, впровадження системи доброчесності у державному управлінні, а також створення умов для мінімізації можливостей для корупції через спрощення адміністративних процедур.

Корупція часто має транскордонний характер, тому міжнародна співпраця є невід'ємною частиною антикорупційної політики. Виконання міжнародних договорів, обмін інформацією між країнами та участь у глобальних ініціативах сприяють підвищенню ефективності боротьби з корупцією. Зокрема, варто звернути увагу на Європейську конвенцію про взаємну допомогу у кримінальних справах та Додатковий протокол до неї, ратифіковані Україною у 1998 році [33].

Отже, дотримання основних принципів антикорупційної політики є запорукою її успішності. Лише комплексний підхід, що поєднує правові, організаційні та соціальні механізми, дозволить знизити рівень корупції та забезпечити стійкий розвиток суспільства. У цьому контексті важливою

залишається роль кожного громадянина у формуванні культури нетерпимості до корупції та підтримці ініціатив, спрямованих на її подолання.

1.3. Міжнародні стандарти протидії корупції та їх імплементація в Україні

Корупція є однією з найбільших загроз для демократичного розвитку, верховенства права та економічного зростання. У глобалізованому світі, де держави взаємодіють у правових, економічних та політичних аспектах, боротьба з корупцією стала пріоритетом міжнародного співтовариства. Відповідно, було розроблено низку міжнародних стандартів, спрямованих на запобігання та протидію цьому явищу. Україна, як держава, що прагне інтегруватися до європейського та світового правового простору, активно працює над імплементацією цих стандартів.

Серед ключових міжнародних документів, що визначають стандарти протидії корупції, слід виділити:

1. Конвенція ООН проти корупції (UNCAC) [25]. Ця конвенція є найбільш всеосяжним документом у сфері боротьби з корупцією. Вона охоплює такі аспекти, як превенція корупції, криміналізація корупційних діянь, міжнародна співпраця та повернення незаконно виведених активів. Україна ратифікувала цю конвенцію у 2006 році [34].

2. Конвенція Ради Європи про кримінальну відповідальність за корупцію. Цей документ встановлює обов'язок криміналізувати різні форми корупційної діяльності, включаючи хабарництво, зловживання впливом та відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом [35].

3. Конвенція Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) про боротьбу з підкупом іноземних посадових осіб у міжнародних комерційних операціях. Цей документ спрямований на боротьбу з корупцією у сфері міжнародної торгівлі [36].

4. Група держав проти корупції (GRECO). Це орган Ради Європи, який

здійснює моніторинг виконання антикорупційних стандартів серед держав-членів. GRECO регулярно оцінює антикорупційні заходи України та надає рекомендації щодо їх вдосконалення [37].

Україна вже тривалий час перебуває у процесі адаптації свого законодавства до вимог міжнародних антикорупційних стандартів. Основні кроки в цьому напрямку включають:

1. Законодавчі ініціативи. Протягом останніх років в Україні було ухвалено низку законів, спрямованих на боротьбу з корупцією. Серед них – Закон України «Про запобігання корупції», який визначає основні принципи антикорупційної політики, та Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України», що створив незалежний орган для розслідування корупційних злочинів.

2. Інституційні зміни. Створення спеціалізованих органів, таких як Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) та Вищий антикорупційний суд (ВАКС), стало важливим кроком у забезпеченні ефективного розслідування та судового розгляду корупційних справ.

3. Міжнародна співпраця. Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями, такими як GRECO, ООН та ОЕСР, для забезпечення відповідності своїх антикорупційних заходів міжнародним стандартам. Зокрема, важливим є виконання рекомендацій GRECO щодо посилення прозорості фінансування політичних партій та запобігання конфлікту інтересів.

4. Електронні системи. Впровадження електронної системи декларування майна державних службовців стало одним із найбільш значущих досягнень у сфері прозорості та підзвітності. Крім того, система публічних закупівель ProZorro дозволила значно зменшити можливості для корупційних схем у сфері державних закупівель [38, с. 11].

5. Освітні ініціативи. Україна також приділяє увагу підвищенню рівня правової обізнаності громадян і державних службовців щодо питань антикорупції. Навчальні програми, тренінги та інформаційні кампанії сприяють формуванню культури нетерпимості до корупції.

Для успішної імплементації міжнародних стандартів протидії корупції в Україні необхідно продовжувати реформування правової системи та забезпечувати незалежність ключових інституцій. Важливим кроком також є посилення відповідальності за корупційні правопорушення та забезпечення невідворотності покарання.

Крім того, слід розвивати механізми громадського контролю за діяльністю органів влади й створювати умови для активної участі громадянського суспільства у формуванні та реалізації антикорупційної політики.

Відтак, імплементація міжнародних стандартів протидії корупції є важливим етапом на шляху до зміцнення демократичних інститутів і верховенства права в Україні. Незважаючи на існуючі труднощі, досягнення останніх років свідчать про поступовий прогрес у цій сфері. Ефективна боротьба з корупцією потребує комплексного підходу, який включає законодавчі зміни, інституційну спроможність, міжнародну співпрацю та активну участь громадянського суспільства. Лише за умови консолідації зусиль усіх зацікавлених сторін Україна зможе досягти успіху у створенні прозорої та підзвітної системи управління.

Підсумовуючи викладене у першому розділі можемо зробити такі висновки:

Антикорупційне законодавство є важливою складовою правової системи України, спрямованою на забезпечення прозорості, підзвітності та доброчесності у сфері публічного управління. Проведене дослідження дозволило виявити ключові аспекти, що визначають ефективність цього законодавства, а також запропонувати шляхи його вдосконалення.

Однією з основних теоретико-правових засад є розуміння корупції як багатогранного явища, що має соціальні, економічні та політичні наслідки. Законодавчі акти України, спрямовані на боротьбу з корупцією, повинні базуватися на принципах верховенства права, справедливості та рівності перед законом. Водночас, ефективність цих актів значною мірою залежить від їхньої відповідності реаліям суспільного життя, а також від здатності державних

органів забезпечувати їхнє виконання.

Методологія дослідження ефективності антикорупційного законодавства передбачає використання комплексного підходу, що включає аналіз нормативно-правової бази, емпіричних даних, міжнародного досвіду та соціологічних досліджень. Зокрема, важливо оцінювати не лише кількість виявлених корупційних правопорушень, але й якість превентивних заходів, рівень довіри громадян до антикорупційних інституцій та загальну динаміку зниження корупції в країні.

У результаті аналізу було встановлено кілька основних проблем антикорупційного законодавства України. Серед них: фрагментарність нормативно-правової бази, недостатня координація між державними органами, низька ефективність механізмів контролю за виконанням законодавства та недостатній рівень правової культури серед громадян. Крім того, існує потреба у вдосконаленні механізмів захисту викривачів корупції та забезпеченні їхньої безпеки.

Для підвищення ефективності антикорупційного законодавства України необхідно вжити таких заходів:

1. Удосконалення нормативно-правової бази. Законодавчі акти мають бути чіткими, несуперечливими та забезпечувати комплексний підхід до боротьби з корупцією. Необхідно гармонізувати українське законодавство з міжнародними стандартами.

2. Посилення інституційної спроможності антикорупційних органів. Важливо забезпечити незалежність таких органів, як Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) та Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК).

3. Впровадження сучасних технологій. Використання цифрових інструментів для моніторингу державних закупівель, декларацій про доходи посадових осіб і бюджетного процесу може значно знизити ризики корупції.

4. Підвищення правової культури населення. Проведення освітніх

кампаній та підвищення обізнаності громадян щодо їхніх прав і механізмів захисту сприятиме формуванню нетерпимості до корупції.

5. Міжнародна співпраця. Обмін досвідом із зарубіжними партнерами та впровадження кращих практик можуть стати важливим кроком у боротьбі з корупцією.

Отже, вдосконалення антикорупційного законодавства України є складним і багатогранним завданням, яке потребує системного підходу, міжсекторальної співпраці та активної участі громадянського суспільства. Лише за умови комплексної реалізації зазначених заходів можна досягти реального прогресу у боротьбі з корупцією та забезпечити сталий розвиток українського суспільства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЧИННОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

2.1. Основні нормативно-правові акти у сфері боротьби з корупцією

Корупція є однією з найбільших загроз для демократичного розвитку, економічної стабільності та верховенства права. У зв'язку з цим держави розробляють комплексні нормативно-правові акти, що спрямовані на попередження, виявлення та протидію корупційним правопорушенням. Україна, як держава, яка прагне до інтеграції в європейський правовий простір, також приділяє значну увагу формуванню ефективної антикорупційної нормативно-правової бази.

Корупція залишається серйозною проблемою, яка впливає на всі сфери суспільного життя, включаючи політику, економіку та соціальні відносини. Для ефективної боротьби з цим явищем необхідно не лише створювати закони, а й забезпечувати їхнє належне виконання. Важливу роль у цьому відіграють спеціалізовані антикорупційні органи, які займаються розслідуванням правопорушень, пов'язаних із корупцією, та притягненням винних до відповідальності. Крім того, важливою складовою є підвищення рівня правової культури громадян, прозорість діяльності державних органів та стимулювання громадського контролю. Україна продовжує активну роботу над впровадженням міжнародних стандартів у сфері антикорупційної політики, зокрема через співпрацю з міжнародними організаціями та адаптацію національного законодавства до європейських норм. Лише за умови комплексного підходу та спільних зусиль влади, громадянського суспільства та бізнесу можна досягти значних результатів у подоланні корупції та забезпеченні сталого розвитку країни.

Першочерговим актом, що закладає основи боротьби з корупцією, є Конституція України [39]. Згідно зі статтею 1 Конституції, Україна є

демократичною, правовою державою. Це положення зобов'язує органи державної влади забезпечувати верховенство права, прозорість і підзвітність своєї діяльності. Стаття 19 Конституції встановлює принцип законності, який передбачає, що органи державної влади, їх посадові особи зобов'язані діяти виключно на підставі, в межах повноважень та у спосіб, передбачений законом. Такі засади є фундаментальними для формування антикорупційної політики [39].

Основним спеціальним законом у сфері боротьби з корупцією є Закон України «Про запобігання корупції», прийнятий 14 жовтня 2014 року [24]. Цей нормативний акт визначає правові та організаційні засади запобігання корупції, регулює питання конфлікту інтересів, декларування майна та доходів посадових осіб, а також встановлює відповідальність за порушення антикорупційного законодавства.

Закон запровадив низку важливих механізмів, серед яких:

- створення Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) — органу, відповідального за реалізацію державної антикорупційної політики;
- обов'язкове електронне декларування доходів та майна державних службовців;
- впровадження механізмів захисту викривачів корупції [24].

Цей закон також визначає перелік суб'єктів відповідальності за корупційні правопорушення та встановлює правила щодо уникнення конфлікту інтересів [24].

Кримінальний кодекс України (ККУ) містить низку статей, які передбачають кримінальну відповідальність за вчинення корупційних злочинів. Зокрема, до таких злочинів належать:

- отримання неправомірної вигоди (стаття 368 ККУ);
- пропозиція або надання неправомірної вигоди службовій особі (стаття 369 ККУ);
- зловживання владою або службовим становищем (стаття 364 ККУ);
- підкуп працівників підприємств, установ чи організацій (стаття 354 ККУ)

[23].

Кримінальна відповідальність за корупційні злочини є одним із ключових елементів боротьби з цим явищем. Важливим аспектом є також посилення санкцій за такі правопорушення для забезпечення їх превентивного характеру.

Крім кримінальної відповідальності, українське законодавство передбачає адміністративну відповідальність за окремі види корупційних правопорушень. Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП) містить статті, які регулюють відповідальність за порушення вимог фінансового контролю (наприклад, неподання або несвоєчасне подання декларації про доходи) та порушення обмежень щодо сумісництва і конфлікту інтересів [40].

Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 року визначає правові засади діяльності НАБУ — спеціалізованого органу, створеного для запобігання, виявлення і розслідування корупційних злочинів серед високопосадовців. НАБУ має виключну компетенцію щодо розслідування злочинів, які становлять значну суспільну небезпеку та пов'язані з діяльністю найвищих посадових осіб держави [27].

Для забезпечення ефективного судового розгляду справ щодо корупційних злочинів у 2018 році було прийнято Закон України «Про Вищий антикорупційний суд» [41]. Цей суд є спеціалізованою судовою інституцією, яка розглядає справи, що належать до підслідності НАБУ і Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП). Вищий антикорупційний суд покликаний забезпечити незалежний і неупереджений розгляд справ, пов'язаних із корупцією.

Україна також є стороною низки міжнародних договорів у сфері боротьби з корупцією. Серед них:

- Конвенція ООН проти корупції (ратифікована Україною у 2006 році) [34];
- Кримінальна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією [35];
- Цивільна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією [42].

Ці міжнародні документи стали важливим орієнтиром для розробки національного антикорупційного законодавства. У цьому контексті варто

орієнтуватись на кращі практики, які вже довели свою ефективність у боротьбі з корупцією в інших країнах. Зокрема, важливо враховувати досвід впровадження прозорих процедур державних закупівель, створення незалежних антикорупційних органів, забезпечення доступу громадян до інформації про діяльність державних установ, а також посилення відповідальності за корупційні правопорушення. Крім того, ключовим елементом успішної антикорупційної політики є активне залучення громадянського суспільства та медіа до контролю за діями влади. Лише через комплексний підхід та адаптацію найкращих міжнародних стандартів можна досягти реального прогресу у зменшенні рівня корупції та зміцненні довіри до державних інституцій.

Натомість варто звернути увагу на досвід окремих держав, що активно протидіють корупції. Так, створення незалежних антикорупційних органів є важливим кроком у боротьбі з корупцією. Наприклад у Гонконзі успішно функціонує Незалежна комісія з боротьби з корупцією. Незалежна комісія з боротьби з корупцією в Гонконзі стала прикладом ефективної роботи завдяки своїй автономності, прозорості та професійності. Її діяльність базується на трьох ключових принципах: розслідування корупційних справ, запобігання корупції через вдосконалення систем управління та просвітницька робота серед населення. Завдяки цьому рівень довіри до антикорупційної системи значно зріс, а громадяни активно долучаються до виявлення та повідомлення про випадки корупції. Подібний підхід можна адаптувати й в інших країнах, враховуючи місцеві особливості та правову базу. Важливим аспектом є забезпечення незалежності таких органів, їх фінансова прозорість та підзвітність суспільству, що дозволяє уникнути впливу політичних чи інших зацікавлених груп.

Подібний підхід застосовується і в Сінгапурі, де працює Бюро з розслідування корупції, яке вважається одним із найефективніших у світі. Завдяки жорсткому законодавству, прозорості процесів та високим стандартам етики, Сінгапур зумів створити середовище, де корупція мінімізована. Бюро активно співпрацює з громадськістю, заохочуючи повідомляти про будь-які випадки зловживань. Крім того, важливу роль відіграє система освіти та

виховання, яка формує у громадян негативне ставлення до корупції. Такий підхід дозволив країні не лише покращити економічний клімат, але й підвищити довіру до державних інституцій. Сінгапур є прикладом того, як поєднання жорстких заходів контролю та інвестицій у моральні цінності може змінити суспільство на краще [62].

На думку О. Царевич, практика боротьби з корупцією Сінгапура є досить цікавою, адже ця країна, на відміну від деяких європейських держав із стабільною економікою, була дуже бідною та корумпованою, в тому числі у сфері надання публічних послуг. До моменту здобуття незалежності у 1965 році, Сінгапур опинився в ситуації, чимось подібній пострадянській Україні. Країна знаходилася у дуже тяжкому економічному стані і була наскрізь пронизана беззаконням. Населення мало низький рівень освіти і не вміло захищати свої права. Однак завдяки рішучим реформам, які були впроваджені під керівництвом Лі Куан Ю, країна змогла подолати кризу. Основною стратегією стала безкомпромісна боротьба з корупцією, що включала створення незалежного антикорупційного органу, посилення покарань за хабарництво та забезпечення прозорості у сфері державного управління. Особливу увагу приділяли підвищенню заробітної плати державним службовцям, що дозволило зменшити спокусу до корупції. Крім того, значний акцент був зроблений на освіті та вихованні громадянської свідомості серед населення. У результаті цих заходів Сінгапур перетворився на одну з найбільш розвинених і найменш корумпованих країн світу. Цей досвід може стати цінним уроком для України, яка також стикається з викликами у боротьбі з корупцією та прагне досягти високих стандартів прозорості й доброчесності в управлінні [63, с. 41-46].

Боротьба з корупцією є складним і багатограним процесом, який потребує системного підходу та ефективних нормативно-правових механізмів. Україна має розгалужену систему законодавчих актів у цій сфері, яка охоплює як превентивні заходи, так і механізми притягнення до відповідальності за корупційні правопорушення. Водночас важливим завданням залишається вдосконалення чинного законодавства та його ефективне застосування на

практиці. Лише за умови реальної імплементації антикорупційних норм можна досягти суттєвого зменшення рівня корупції та зміцнення довіри громадян до державних інституцій.

2.2. Діяльність антикорупційних органів: НАБУ, САП, НАЗК

У сучасній правовій системі України боротьба з корупцією є одним із ключових напрямів державної політики. Корупція, як системне явище, не лише підриває довіру громадян до державних інституцій, але й створює значні перешкоди для економічного розвитку та інтеграції України до європейського правового простору. У цьому контексті діяльність антикорупційних органів набуває особливої актуальності.

Основними інституціями, що здійснюють боротьбу з корупцією в Україні, є Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) та Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК). Кожен із цих органів виконує специфічні функції, спрямовані на забезпечення прозорості, підзвітності та законності в діяльності державних структур, на що досить слушно наголошує Андрійченко Н. С. [43] НАБУ займається розслідуванням корупційних злочинів, зокрема тих, що стосуються високопосадовців, а САП забезпечує процесуальне керівництво цими розслідуваннями та представляє справи в суді. У свою чергу, НАЗК відповідає за запобігання корупції шляхом моніторингу декларацій державних службовців, контролю за конфліктами інтересів та впровадження антикорупційних політик. Спільна робота цих органів спрямована на створення ефективної системи протидії корупції, яка є однією з ключових умов сталого розвитку України та відновлення довіри суспільства до влади. Незважаючи на значні виклики, перед якими стоять ці інституції, їхня діяльність є важливим кроком на шляху до побудови правової держави.

НАБУ було створено у 2015 році як незалежний правоохоронний орган, основною метою якого є виявлення, розслідування та попередження

корупційних злочинів серед високопосадовців. Відповідно до Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України», основними завданнями НАБУ є:

1. Виявлення та розслідування корупційних правопорушень, які вчинені посадовими особами, що займають особливо відповідальне становище.
2. Проведення оперативно-розшукової діяльності з метою збору доказів для судового розгляду.
3. Взаємодія з іншими правоохоронними органами та міжнародними партнерами у сфері боротьби з корупцією [27].

Однією з ключових особливостей НАБУ є його незалежність від інших державних органів. Це забезпечується шляхом спеціального порядку призначення директора НАБУ через конкурсну процедуру із залученням громадськості та міжнародних експертів. Крім того, НАБУ має власну оперативну службу та детективів, які здійснюють розслідування [27].

САП є структурним підрозділом Офісу Генерального прокурора України, однак вона функціонує як самостійний орган із чітко визначеними повноваженнями у сфері боротьби з корупцією. Основною метою САП є процесуальне керівництво у кримінальних провадженнях, які здійснюються НАБУ, а також підтримка державного обвинувачення в судах [28].

До основних функцій САП належать:

1. Затвердження та скерування обвинувальних актів до суду у справах про корупційні злочини.
2. Здійснення нагляду за дотриманням законності під час проведення розслідувань НАБУ.
3. Представництво інтересів держави у судових процесах, пов'язаних із корупційними правопорушеннями [28].

Важливим аспектом діяльності САП є її взаємодія з НАБУ. Ця співпраця забезпечує ефективність розслідувань та дозволяє уникати дублювання функцій між органами. Прокурори САП також беруть активну участь у підготовці матеріалів для розгляду справ у Вищому антикорупційному суді України

(ВАКС) [44].

НАЗК, засноване у 2015 році, є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, діяльність якого спрямована на запобігання корупції в державному секторі. На відміну від НАБУ та САП, які зосереджуються на розслідуванні та притягненні до відповідальності за корупційні правопорушення, НАЗК виконує превентивну функцію [44].

Основними завданнями НАЗК є:

1. Розробка та впровадження антикорупційної політики.
2. Моніторинг способу життя державних службовців та перевірка їхніх декларацій про доходи.
3. Контроль за фінансуванням політичних партій і виборчих кампаній.
4. Проведення антикорупційної експертизи нормативно-правових актів.
5. Виявлення конфлікту інтересів серед посадових осіб [24].

Одним із ключових інструментів діяльності НАЗК є система електронного декларування, яка дозволяє громадськості контролювати доходи та витрати державних службовців. Завдяки цій системі значно підвищилася прозорість у сфері державного управління [45, с. 171-173].

Ефективна боротьба з корупцією можлива лише за умови тісної координації між НАБУ, САП і НАЗК. Хоча кожен із цих органів має свої унікальні функції, їхня діяльність взаємодоповнює одна одну. Наприклад, інформація про можливі корупційні порушення, отримана НАЗК у процесі моніторингу декларацій або виявлення конфлікту інтересів, може стати підставою для відкриття кримінального провадження НАБУ. У свою чергу, САП забезпечує юридичний супровід таких справ під час судового розгляду [46, с. 211-221].

Важливу роль у цій взаємодії відіграє також Вищий антикорупційний суд України (ВАКС), який розглядає справи про корупційні злочини серед посадових осіб високого рівня. Завдяки спеціалізації суддів ВАКС забезпечується оперативний і професійний розгляд справ [47, с. 328-333].

Попри значний прогрес у створенні антикорупційної інфраструктури в

Україні, перед цими органами стоять численні виклики. Серед них можна виділити:

1. Політичний тиск на антикорупційні органи, який може обмежувати їхню незалежність.
2. Недостатнє фінансування та кадровий потенціал.
3. Недовіра громадськості до ефективності антикорупційної боротьби через затяжний процес розгляду справ у судах.
4. Необхідність удосконалення законодавчої бази для більш ефективного виконання завдань.

Однак варто зазначити, що діяльність НАБУ, САП і НАЗК уже приносить позитивні результати. Завдяки їхнім зусиллям було викрито низку резонансних корупційних схем, повернуто до бюджету значні суми коштів і підвищено рівень прозорості державного управління.

У перспективі важливим завданням є подальше зміцнення інституційної спроможності цих органів, посилення їхньої незалежності та забезпечення належного фінансування. Крім того, необхідно активізувати роботу з громадянським суспільством і міжнародними партнерами для підвищення довіри до антикорупційної політики України.

Діяльність антикорупційних органів є невід'ємною складовою правової держави. НАБУ, САП і НАЗК виконують ключову роль у протидії корупції на різних рівнях управління та забезпеченні прозорості державних процесів. Незважаючи на виклики, які стоять перед цими інституціями, їхній внесок у формування правової культури в українському суспільстві є надзвичайно важливим. Подальший розвиток і підтримка цих органів мають стати пріоритетом державної політики на шляху до демократичного суспільства та верховенства права.

2.3. Судова практика у справах, пов'язаних з корупцією

Корупція є однією з найгостріших проблем сучасного суспільства, яка підриває основи правової держави, гальмує економічний розвиток та знижує

рівень довіри громадян до органів державної влади. У зв'язку з цим боротьба з корупцією є пріоритетним напрямом діяльності багатьох держав, включно з Україною. Одним із ключових аспектів цієї боротьби є ефективне функціонування судової системи, яка повинна забезпечувати справедливий розгляд справ, пов'язаних із корупційними правопорушеннями.

В Україні правове регулювання боротьби з корупцією здійснюється на основі низки нормативно-правових актів, серед яких ключовими є Закон України «Про запобігання корупції» [24], Кримінальний кодекс України (ККУ) [23] та Кримінальний процесуальний кодекс України (КПКУ) [48]. У ККУ міститься перелік злочинів, які відносяться до корупційних, зокрема: одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368), зловживання владою або службовим становищем (ст. 364), підкуп службової особи юридичної особи приватного права (ст. 368-3) тощо [23].

Особливе місце у системі антикорупційного законодавства займає діяльність Вищого антикорупційного суду України (ВАКС), створеного у 2019 році. Його основною функцією є розгляд кримінальних проваджень щодо корупційних злочинів, вчинених високопосадовцями. Створення цього органу стало важливим кроком у посиленні інституційної спроможності судової системи [41].

Корупція є однією з найгостріших проблем сучасного суспільства, яка підриває довіру до державних інституцій, блокує економічний розвиток та створює нерівність серед громадян. У боротьбі з цим явищем важливу роль відіграє судова практика, яка формує правові підходи до розгляду корупційних справ, встановлює прецеденти та забезпечує справедливість у конкретних випадках.

Розгляд справ, пов'язаних із корупцією, має свої специфічні риси. По-перше, такі справи зазвичай стосуються посадових осіб, які займають високі або відповідальні посади. Це означає, що судовий процес супроводжується великим суспільним інтересом та увагою медіа. По-друге, корупційні злочини часто мають прихований характер, що ускладнює збирання доказів і вимагає

ретельного розслідування.

Важливим елементом є також забезпечення незалежності суддів і прозорості процесу. У багатьох країнах створюються спеціалізовані антикорупційні суди або підрозділи в межах загальної судової системи, які займаються виключно такими справами. В Україні таким органом є Вищий антикорупційний суд (ВАКС), який розпочав свою роботу у вересні 2019 року.

У корупційних справах докази відіграють ключову роль. Найчастіше це документальні свідчення (контракти, фінансові звіти, банківські виписки), аудіо- та відеозаписи, а також свідчення свідків або заявників. Водночас важливе значення має належне оформлення доказів і дотримання процесуальних норм під час їх отримання.

У боротьбі з корупцією докази відіграють вирішальну роль, адже саме вони визначають успіх розгляду справ у суді. Важливо розуміти, що навіть найочевидніші порушення можуть залишитися безкарними через відсутність належно зібраних і оформлених доказів. Тому питання збору, аналізу та використання доказів є одним із найважливіших аспектів у боротьбі з корупцією.

У корупційних справах використовуються різні види доказів. Найпоширеніші з них:

1. Документальні докази. Це контракти, фінансові звіти, банківські виписки, рахунки-фактури, платіжні доручення та інші офіційні документи. Вони дозволяють підтвердити факт передачі коштів, укладання угод або інші дії, які можуть свідчити про корупцію. Наприклад, підробка документів або завищення вартості послуг у тендерній документації часто є ключовими доказами у справах про розкрадання державних коштів.

2. Аудіо- та відеозаписи. Технічний прогрес зробив можливим використання сучасних засобів для фіксації злочинної діяльності. Приховані записи розмов, відеофіксація передачі хабаря або інші подібні матеріали є вагомими доказами. Проте їх використання вимагає дотримання суворих процедур, аби уникнути визнання таких доказів недопустимими в суді.

3. Свідчення свідків. Свідки можуть надати важливу інформацію про

обставини злочину, мотиви чи дії підозрюваних осіб. Особливо важливими є свідчення заявників – осіб, які безпосередньо постраждали від корупційних дій або стали їх свідками.

4. Електронні докази. У сучасному світі значна частина інформації зберігається в електронному вигляді: електронна пошта, повідомлення в месенджерах, записи телефонних розмов тощо. Такі докази стали невід'ємною частиною розслідувань корупційних справ.

5. Експертні висновки. У багатьох випадках для підтвердження фактів корупції потрібні спеціальні знання. Наприклад, експерти можуть оцінити реальну вартість товарів чи послуг, порівняти її з ринковими цінами або встановити підробку документів.

Незважаючи на широкий спектр можливих доказів, їх збір та використання пов'язані з численними викликами:

1. Дотримання законності. Усі докази мають бути отримані відповідно до законодавства. Порушення процесуальних норм, наприклад, проведення обшуку без відповідного дозволу суду, може призвести до визнання доказів недопустимими.

2. Захист свідків. Свідки у корупційних справах часто стикаються з тиском або погрозами з боку підозрюваних осіб. Це може вплинути на їхню готовність свідчити або навіть змусити відмовитися від своїх показань.

3. Складність аналізу фінансових документів. Розслідування корупційних злочинів зазвичай пов'язане з аналізом великої кількості складних фінансових документів. Це вимагає високого рівня професійної підготовки слідчих і залучення експертів.

4. Міжнародний аспект. Часто корупційні схеми мають транскордонний характер: кошти переводяться на рахунки в іноземних банках, компанії реєструються в офшорних юрисдикціях тощо. У таких випадках необхідно співпрацювати з правоохоронними органами інших держав, що може бути тривалим і складним процесом.

Оформлення доказів є не менш важливим, ніж їх збір. Неправильно

складений протокол обшуку, відсутність належної фіксації вилучених документів або недотримання процедури опитування свідків можуть стати причиною відмови суду прийняти ці докази до уваги. Тому слідчі та прокурори повинні приділяти особливу увагу цьому аспекту роботи.

Докази є основою для розкриття правди у корупційних справах. Їх збір і правильне оформлення вимагають високого рівня професійності та дотримання всіх законодавчих норм. Лише за таких умов можна забезпечити ефективну боротьбу з корупцією та притягнення винних до відповідальності. Успіх у цій сфері залежить не лише від роботи правоохоронних органів, але й від активної участі суспільства, яке має бути готовим повідомляти про порушення та сприяти правосуддю.

Одним із викликів є необхідність доведення причинно-наслідкового зв'язку між отриманням неправомірної вигоди та виконанням чи невиконанням певних дій посадовою особою. Судова практика показує, що цей елемент часто стає каменем спотикання у процесі доведення вини обвинуваченого.

Українська судова практика у справах про корупцію ще перебуває на етапі формування. Проте вже зараз можна виокремити кілька важливих прецедентів. Наприклад, рішення ВАКС щодо конфіскації незаконно набутого майна стали важливим сигналом для суспільства про те, що боротьба з корупцією є реальним пріоритетом.

Також варто згадати про справи, пов'язані з незаконним збагаченням. Після внесення змін до законодавства у 2019 році суди отримали можливість розглядати такі справи на основі аналізу невідповідності між доходами посадової особи та її витратами.

Незважаючи на позитивні зрушення, судова практика у справах про корупцію стикається з низкою викликів. По-перше, це тривалість розгляду справ і перевантаженість суддів. По-друге, існує проблема тиску на суддів або інших учасників процесу. По-третє, залишається актуальним питання ефективної взаємодії між правоохоронними органами та судами.

Перспективи розвитку судової практики у цій сфері пов'язані з подальшим

вдосконаленням законодавства, підвищенням кваліфікації суддів і слідчих, а також із запровадженням сучасних технологій для розслідування і розгляду справ.

Судова практика у справах, пов'язаних із корупцією, є важливим інструментом у боротьбі з цим негативним явищем. Вона не лише забезпечує покарання винних, але й формує довіру громадян до правосуддя та державних інституцій. Проте для досягнення реальних результатів потрібна комплексна робота всіх гілок влади, суспільства та міжнародних партнерів. Лише спільними зусиллями можна створити умови для подолання корупції та побудови прозорої і справедливої держави.

Судова практика у справах, пов'язаних із корупцією, характеризується певними специфічними рисами, які зумовлені складністю таких справ та їхнім суспільним резонансом. До основних особливостей можна віднести:

1. Складність доказової бази. Корупційні злочини зазвичай мають латентний характер, тому їх розкриття та доведення в суді потребує використання спеціальних методів збору доказів, таких як оперативно-розшукові заходи, аналіз фінансових операцій та експертні дослідження.

2. Тривалість судового розгляду. Через значний обсяг матеріалів справи та необхідність ретельного аналізу доказів розгляд таких справ часто затягується на тривалий час. Це може негативно впливати на ефективність правосуддя та довіру громадян до судової системи.

3. Високий суспільний інтерес. Корупційні злочини, особливо ті, що вчиняються високопосадовцями, привертають значну увагу суспільства та засобів масової інформації. Це створює додатковий тиск на суддів та інших учасників процесу.

4. Міжнародний контекст. У багатьох випадках корупційні злочини мають транскордонний характер, що вимагає міжнародного співробітництва у сфері правосуддя. Це стосується, зокрема, розшуку активів за кордоном та екстрадиції осіб, підозрюваних у вчиненні злочинів.

Вказане вище підтверджується низкою судових справ, які розглядались

цим судом [49–58]. Судова практика у справах, пов'язаних із корупцією, характеризується певними специфічними рисами, які зумовлені складністю таких справ та їхнім суспільним резонансом. Вказане вище підтверджується низкою судових справ, які розглядались цим судом. Зокрема, це стосується випадків, коли виявляються високопосадовці чи представники органів влади, залучені до корупційних схем. Такі справи часто супроводжуються значною увагою засобів масової інформації, що створює додатковий тиск на суддів та учасників процесу. Окрім того, розслідування подібних злочинів потребує ретельного збору доказів, співпраці з антикорупційними органами та міжнародними партнерами, а також врахування складних фінансових механізмів, які використовуються для приховування незаконних дій. У таких справах важливо забезпечити об'єктивність і неупередженість судового розгляду, адже від цього залежить довіра суспільства до правосуддя та ефективність боротьби з корупцією.

Попри позитивні зрушення у сфері боротьби з корупцією, судова практика у цій сфері стикається з низкою проблем:

1. Недостатня незалежність суддів. У деяких випадках спостерігається тиск на суддів з боку політичних або економічних груп впливу, що може призводити до необ'єктивності рішень.

2. Низький рівень довіри до судової системи. За даними соціологічних досліджень, значна частина громадян України не довіряє судам через часті випадки несправедливих рішень або затягування розгляду справ.

3. Недостатня кваліфікація окремих суддів. Розгляд складних корупційних справ вимагає високого рівня професійної підготовки, якої іноді бракує окремим представникам суддівського корпусу.

4. Проблеми з виконанням рішень суду. Навіть після винесення обвинувального вироку можуть виникати труднощі з його виконанням, наприклад, у частині стягнення незаконно отриманих активів.

Для підвищення ефективності судової практики у справах про корупцію необхідно вжити низку заходів:

1. Посилення незалежності суддів. Важливо забезпечити реальну незалежність суддів від будь-якого зовнішнього впливу шляхом удосконалення процедур добору та призначення суддів, а також створення ефективних механізмів захисту їхньої незалежності.

2. Підвищення кваліфікації суддів. Необхідно організувати регулярні навчальні програми для суддів, які спеціалізуються на розгляді корупційних справ, із залученням міжнародних експертів.

3. Оптимізація процедур судового розгляду. Слід удосконалити процесуальні норми для забезпечення оперативності розгляду справ без шкоди для якості правосуддя.

4. Розширення міжнародного співробітництва. Україна має активно співпрацювати з іншими державами та міжнародними організаціями для ефективної боротьби з транснаціональною корупцією.

5. Забезпечення прозорості судового процесу. Важливо забезпечити відкритість і прозорість розгляду корупційних справ для підвищення довіри громадян до судової системи.

Судова практика у справах, пов'язаних із корупцією, є важливим інструментом боротьби з цим негативним явищем. Попри наявні проблеми, створення Вищого антикорупційного суду та вдосконалення антикорупційного законодавства свідчать про прогрес у цьому напрямку. Однак для досягнення реальних результатів необхідно продовжувати реформування судової системи, підвищувати рівень професійної підготовки суддів і забезпечувати їхню незалежність від зовнішнього впливу. Лише за умови комплексного підходу можна досягти ефективної протидії корупції та зміцнити верховенство права в Україні. Однак для досягнення реальних результатів необхідно продовжувати реформування судової системи, підвищувати рівень професійної підготовки суддів і забезпечувати їхню незалежність від зовнішнього впливу. Лише за умови комплексного підходу можна досягти ефективної протидії корупції та зміцнити верховенство права в Україні. Водночас важливо забезпечити прозорість процесів, доступ громадян до правосуддя та створення механізмів контролю за

діяльністю судових органів. Не менш важливим є впровадження сучасних технологій у систему правосуддя, що дозволить автоматизувати процеси, зменшити бюрократичні перешкоди та мінімізувати людський фактор, який часто стає причиною зловживань. Успішна реалізація таких заходів сприятиме підвищенню довіри суспільства до судової влади, що є необхідною умовою для формування правової держави та забезпечення стабільного розвитку країни.

У підсумку можемо констатувати таке.

Антикорупційне законодавство є одним із ключових елементів у забезпеченні прозорості, верховенства права та ефективного управління в Україні. Проведений аналіз дозволяє зробити низку важливих висновків щодо його ефективності, викликів та перспектив удосконалення.

По-перше, чинне антикорупційне законодавство України відповідає багатьом міжнародним стандартам, зокрема вимогам Конвенції ООН проти корупції та рекомендаціям Групи держав проти корупції (GRECO). За останні роки було створено низку інституцій, таких як Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) та Вищий антикорупційний суд (ВАКС), які відіграють важливу роль у боротьбі з корупцією.

По-друге, законодавство передбачає механізми декларування доходів та майна посадовців, що сприяє підвищенню прозорості й підзвітності. Однак існують проблеми з ефективністю контролю за цими деклараціями, а також із притягненням до відповідальності за їх недостовірність. Удосконалення цих механізмів є критично важливим для зміцнення довіри громадян до державних інституцій.

По-третє, незважаючи на прогрес у створенні правової бази, рівень корупції в Україні залишається високим, що свідчить про недостатню реалізацію законодавчих норм. Основними викликами залишаються недосконалість судової системи, політичний тиск на антикорупційні органи та недостатній рівень суспільної свідомості щодо нетерпимості до корупції.

По-четверте, важливою проблемою є недостатнє фінансування та кадрове

забезпечення антикорупційних органів. Це ускладнює їхню здатність ефективно виконувати покладені на них функції. Крім того, залишається необхідність у посиленні координації між різними державними структурами, що займаються боротьбою з корупцією.

На завершення слід зазначити, що для підвищення ефективності антикорупційного законодавства необхідно впроваджувати комплексні реформи. Це включає посилення незалежності судової системи, забезпечення прозорості у фінансуванні політичних партій, розширення прав громадянського суспільства в моніторингу діяльності влади та підвищення рівня правової свідомості населення.

Таким чином, хоча Україна досягла значного прогресу у створенні антикорупційної нормативно-правової бази, її практична реалізація потребує подальшого вдосконалення. Лише системний підхід і рішучі дії з боку влади, громадянського суспільства та міжнародних партнерів дозволять подолати корупцію як одну з головних перешкод на шляху до сталого розвитку країни.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА НЕДОЛІКИ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

3.1. Недоліки в координації роботи антикорупційних органів

Ефективна боротьба з корупцією є однією з ключових передумов для забезпечення верховенства права, економічного розвитку та суспільної довіри до державних інституцій. У багатьох країнах, включаючи Україну, для виконання цього завдання створено низку антикорупційних органів, таких як Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП), Вищий антикорупційний суд (ВАКС) та інші. Однак, попри значний прогрес у формуванні антикорупційної інфраструктури, ефективність цих органів часто знижується через недоліки в їх координації. Особливий акцент на цьому питанні робить Лук'янова Г. Ю., вона наголошує на тому, що

Однак, попри значний прогрес у формуванні антикорупційної інфраструктури, ефективність цих органів часто знижується через недоліки в їх координації. Особливий акцент на цьому питанні робить Лук'янова Г. Ю. [59], вона наголошує на тому, що недостатня взаємодія між антикорупційними органами та іншими державними структурами створює прогалини у реалізації антикорупційної політики. Вона звертає увагу на важливість чітко визначених процедур обміну інформацією, спільних розслідувань і координації дій, адже без цього боротьба з корупцією стає неефективною. Лук'янова також підкреслює необхідність підвищення професійної підготовки працівників цих установ, а також забезпечення їх незалежності від політичного впливу. Вона вважає, що лише за умови комплексного підходу та злагодженої роботи всіх структур можна досягти реальних результатів у подоланні корупції та зміцненні довіри громадян до державних інституцій [59].

Одним із ключових недоліків у роботі антикорупційних органів є відсутність чіткої вертикалі управління та узгодженого розподілу функцій між

ними. НАБУ відповідає за розслідування корупційних злочинів, САП здійснює процесуальне керівництво цими розслідуваннями, а ВАКС розглядає відповідні судові справи. Проте між цими органами часто виникають конфлікти щодо юрисдикції, пріоритетності справ та відповідальності за результати.

У контексті цього питання Томма Р., і Ручка Ю. вказують на особливості організації діяльності суб'єктів запобігання корупції у сфері реалізації антикорупційних заходів та зазначають, що ефективність роботи антикорупційних органів значною мірою залежить від їхньої здатності взаємодіяти між собою та забезпечувати комплексний підхід до боротьби з корупцією. Автори наголошують, що важливим аспектом є створення єдиної стратегії, яка б охоплювала всі етапи антикорупційної діяльності – від превентивних заходів до покарання винних. Вони підкреслюють, що для досягнення цієї мети необхідно впроваджувати чіткі механізми координації роботи між НАБУ, САП і ВАКС, а також забезпечувати належне фінансування, професійну підготовку кадрів та незалежність цих органів. Крім того, важливо враховувати міжнародний досвід у сфері боротьби з корупцією, адаптуючи його до національних реалій. Лише за умови злагодженої роботи всіх суб'єктів антикорупційної системи можна досягти реальних результатів у подоланні корупції та зміцненні довіри громадян до державних інституцій [60, с. 166-170].

Наприклад, відсутність чітких процедур взаємодії між НАБУ та САП може призводити до затримок у розслідуванні справ або суперечок щодо процесуальних рішень. В окремих випадках це може навіть ставати причиною закриття кримінальних проваджень через порушення процесуальних норм.

Іншою значною проблемою є ризик політичного впливу на діяльність антикорупційних органів. Незважаючи на формальну незалежність таких установ, їхня діяльність часто залежить від політичної волі вищого керівництва країни. Це може проявлятися у формі затримок у призначенні керівників органів, обмеження фінансування або спроб впливати на конкретні розслідування. Саме тому важливо забезпечити реальну незалежність антикорупційних органів через створення прозорих механізмів їхньої діяльності та підзвітності. Це може

включати запровадження чітких процедур відбору керівників, які мінімізують можливість політичного втручання, а також гарантування стабільного фінансування, що не залежить від змін у політичній ситуації. Крім того, необхідно посилювати громадський контроль за їхньою роботою, щоб уникнути зловживань та забезпечити ефективність у боротьбі з корупцією. Лише за умов комплексного підходу можна створити систему, яка буде працювати на благо суспільства, а не в інтересах окремих політичних сил.

Політичний тиск також може перешкоджати координації між органами. Наприклад, конфлікти між керівниками НАБУ та САП, які спостерігалися в минулому, нерідко мали політичне підґрунтя і негативно впливали на ефективність боротьби з корупцією.

Для ефективної координації роботи антикорупційних органів важливим є належне технічне та кадрове забезпечення. Однак ці аспекти залишаються проблемними. Зокрема, відсутність сучасних інформаційних систем для обміну даними між органами ускладнює оперативну взаємодію. Крім того, нестача кваліфікованих кадрів із відповідним досвідом у сфері боротьби з корупцією може призводити до помилок у розслідуваннях і судових процесах.

Також слід відзначити проблему низької мотивації працівників через недостатній рівень оплати праці або відсутність чітких кар'єрних перспектив. Це створює ризик плинності кадрів і втрати професійної експертизи.

Для уникнення цього, вважає Никифорова Н. А., необхідно впроваджувати системи стимулювання, які включають як матеріальні, так і нематеріальні заохочення. Зокрема, важливим є забезпечення конкурентоспроможної заробітної плати, яка відповідатиме рівню кваліфікації працівника та ринковим умовам. Крім того, слід розробляти програми професійного розвитку, що дозволяють співробітникам підвищувати свою кваліфікацію та бачити перспективи кар'єрного зростання. Важливу роль відіграє також створення сприятливого робочого середовища, яке сприяє підтримці балансу між роботою та особистим життям. Таким чином, комплексний підхід до мотивації персоналу може значно знизити ризики втрати

кадрів та підвищити ефективність роботи організації в цілому [61, с. 611–617].

Ефективна боротьба з корупцією потребує єдиного стратегічного підходу, який би визначав пріоритети діяльності всіх антикорупційних органів. Проте нині в Україні спостерігається фрагментація стратегічного планування у цій сфері. Кожен орган часто діє відповідно до власного бачення і завдань, що може призводити до дублювання функцій або ігнорування важливих аспектів боротьби з корупцією.

Крім того, відсутність єдиної національної бази даних про корупційні злочини ускладнює моніторинг прогресу в боротьбі з корупцією та аналіз ефективності роботи антикорупційних органів.

Ще одним важливим аспектом є недостатній рівень прозорості в роботі антикорупційних органів та брак механізмів суспільного контролю за їхньою діяльністю. Це створює умови для маніпуляцій із боку окремих посадових осіб і підриває довіру громадян до системи правосуддя.

Зокрема, громадськість часто не має доступу до повної інформації про хід розслідувань або судових процесів у корупційних справах. Це може сприяти формуванню думки про вибірковість правосуддя або неефективність антикорупційної системи в цілому.

Недоліки в координації роботи антикорупційних органів мають серйозні наслідки для ефективності боротьби з корупцією та зміцнення верховенства права. Для подолання цих проблем необхідно вжити таких заходів:

1. Розробка чітких процедур взаємодії між антикорупційними органами, зокрема щодо розподілу функцій і відповідальності.
2. Забезпечення незалежності органів від політичного впливу шляхом удосконалення законодавства та впровадження прозорих процедур призначення керівників.
3. Покращення технічного забезпечення та підвищення кваліфікації кадрів через спеціалізовані навчальні програми.
4. Створення єдиної національної стратегії боротьби з корупцією, яка б

передбачала координацію діяльності всіх залучених органів.

5. Підвищення рівня прозорості роботи антикорупційних установ через регулярне звітування перед громадськістю та незалежний моніторинг їхньої діяльності.

Лише за умов усунення зазначених недоліків можна досягти реального прогресу у боротьбі з корупцією, що є необхідною умовою для демократичного розвитку України та інтеграції до європейської спільноти.

Антикорупційна боротьба є однією з ключових складових забезпечення прозорості, справедливості та ефективності державного управління. Однак, як показує аналіз, недоліки у координації роботи антикорупційних органів значно знижують ефективність цієї діяльності. На основі проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

Однією з головних проблем є слабка координація між різними антикорупційними органами. Відсутність єдиного центру управління або чітко визначених алгоритмів співпраці призводить до дублювання функцій, втрати часу та ресурсів. Це ускладнює процес розслідувань і притягнення до відповідальності осіб, які вчинили корупційні правопорушення.

Однією з головних проблем є слабка координація між різними антикорупційними органами. Відсутність єдиного центру управління або чітко визначених алгоритмів співпраці призводить до дублювання функцій, втрати часу та ресурсів. Це ускладнює процес розслідувань і притягнення до відповідальності осіб, які вчинили корупційні правопорушення.

Ситуація ускладнюється тим, що антикорупційні органи часто працюють у різних правових і процедурних рамках. Наприклад, деякі установи зосереджуються на розслідуванні кримінальних справ, тоді як інші займаються профілактикою корупції або моніторингом державних витрат. Такий розподіл функцій є необхідним, але без належної координації це створює прогалини в системі. В результаті, корупціонери можуть використовувати ці слабкі місця для уникнення відповідальності.

Крім того, бракує ефективного обміну інформацією між органами. Часто

дані, які могли б допомогти у розслідуванні, залишаються недоступними для інших відомств через бюрократичні бар'єри або технічні обмеження. Це не лише уповільнює роботу, але й негативно впливає на довіру громадян до антикорупційної системи.

Ще однією проблемою є недостатнє фінансування та кадровий дефіцит у багатьох антикорупційних структурах. Без належного матеріально-технічного забезпечення та кваліфікованих кадрів боротьба з корупцією стає малоефективною. Це особливо актуально для регіональних підрозділів, які часто стикаються з браком ресурсів і підтримки.

Щоб подолати ці виклики, необхідно створити єдиний координаційний центр, який забезпечить ефективну взаємодію між усіма антикорупційними органами. Такий центр міг би розробляти спільні стратегії, координувати розслідування та забезпечувати обмін інформацією. Крім того, важливо впроваджувати сучасні технології для автоматизації процесів і покращення прозорості роботи.

Не менш важливим є підвищення рівня професійної підготовки співробітників антикорупційних відомств. Проведення регулярних тренінгів, обмін досвідом із міжнародними партнерами та залучення експертів допоможуть підвищити ефективність роботи цих органів.

Зрештою, боротьба з корупцією – це не лише завдання державних органів, але й усього суспільства. Активна участь громадян у моніторингу діяльності влади, викритті корупційних схем і підтримці прозорості може стати потужним інструментом у подоланні цієї проблеми. Лише спільними зусиллями можна створити систему, яка буде ефективно протидіяти корупції та забезпечувати справедливість для всіх.

Часто спостерігається ситуація, коли межі компетенцій окремих органів нечітко визначені або перетинаються. Це створює конфлікти між установами, що негативно впливає на загальну ефективність боротьби з корупцією.

Однією з ключових проблем, яка виникає через подібні перетини, є дублювання повноважень. Наприклад, різні антикорупційні органи можуть

розпочати розслідування одних і тих самих справ, що призводить до марнування ресурсів і часу. У результаті замість того, щоб ефективно боротися з корупцією, система стає громіздкою і неефективною.

Ще однією проблемою є відсутність чіткої координації між органами. Через це важливі дані або не передаються між установами, або передаються із запізненням. Наприклад, правоохоронні органи можуть не отримувати своєчасно інформацію від фінансових установ, що ускладнює виявлення корупційних схем. Така відсутність взаємодії створює прогалини в системі, які можуть використовувати корупціонери.

Не менш важливим є питання відповідальності. Коли кілька органів мають схожі функції, виникає ризик уникнення відповідальності за невиконання завдань. Кожен орган може перекладати провину на інший, що ускладнює процес ухвалення рішень і знижує довіру громадян до державних інституцій.

Для вирішення цих проблем необхідно провести комплексну реформу системи антикорупційних органів. По-перше, слід чітко розмежувати їхні функції та повноваження. Кожен орган має займатися виключно своєю сферою роботи, щоб уникнути дублювання завдань. По-друге, необхідно створити ефективний механізм координації між установами. Це може бути спеціальний координаційний центр або платформа для обміну інформацією в режимі реального часу.

Крім того, важливо забезпечити прозорість роботи антикорупційних органів і регулярний моніторинг їхньої діяльності. Це допоможе уникнути зловживань і підвищити рівень довіри суспільства до цих структур.

Отже, для успішної боротьби з корупцією необхідно усунути структурні недоліки в системі антикорупційних органів. Чітке розмежування повноважень, ефективна координація та прозорість роботи — це ключові елементи, які допоможуть підвищити ефективність боротьби з корупцією та зміцнити довіру громадян до держави.

Багато антикорупційних органів стикаються з обмеженим фінансуванням, що ускладнює їхню роботу. Крім того, кадровий дефіцит або недостатня

кваліфікація працівників знижують якість виконання завдань.

Часті спроби політичного втручання в роботу антикорупційних органів підривають їхню незалежність. Така ситуація створює ризики вибіркового правосуддя та знижує рівень довіри громадян до цих установ.

Чинне антикорупційне законодавство часто не враховує сучасних викликів і реалій. Відсутність чітких механізмів реалізації норм закону створює юридичні прогалини, які використовуються для уникнення відповідальності.

У багатьох випадках недостатнє використання сучасних технологій уповільнює процеси розслідування та обміну інформацією між органами. Це створює додаткові можливості для корупційної діяльності.

Відсутність прозорості та активної комунікації з громадянами знижує ефективність антикорупційної діяльності. Громадськість не завжди має доступ до інформації про результати роботи антикорупційних органів, що посилює недовіру до них.

Для підвищення ефективності боротьби з корупцією необхідно:

- Створити єдиний координаційний центр, який забезпечуватиме злагоджену роботу всіх антикорупційних органів.
- Чітко розмежувати функції та повноваження кожного органу, щоб уникнути дублювання завдань.
- Забезпечити належне фінансування та підвищити рівень професійної підготовки кадрів.
- Гарантувати незалежність антикорупційних органів від політичного впливу.
- Удосконалити законодавчу базу з урахуванням сучасних викликів.
- Активно впроваджувати цифрові технології для підвищення прозорості та швидкості роботи.
- Залучати громадськість до моніторингу діяльності антикорупційних органів і забезпечувати відкритість у прийнятті рішень.

Таким чином, вирішення зазначених проблем сприятиме зміцненню довіри суспільства до антикорупційної системи та підвищенню її ефективності у

боротьбі з корупцією. Лише за умов комплексного підходу до реформування цієї сфери можна досягти реальних результатів у побудові прозорого та справедливого суспільства.

3.2. Вплив різних чинників на ефективність боротьби з корупцією

Корупція є однією з найсерйозніших загроз для стабільності та розвитку сучасного суспільства. Вона підриває довіру громадян до державних інституцій, сприяє нерівності та економічним втратам, а також гальмує демократичні процеси. Ефективна боротьба з корупцією є складним завданням, яке вимагає врахування багатьох чинників.

Одним із фундаментальних чинників у боротьбі з корупцією є наявність чіткої, прозорої та дієвої законодавчої бази. Закони, що регулюють антикорупційну діяльність, повинні бути не лише формально прийнятими, але й ефективно реалізованими на практиці. Важливим аспектом є узгодженість національного законодавства з міжнародними стандартами, такими як Конвенція ООН проти корупції чи Конвенція Ради Європи про кримінальну відповідальність за корупцію.

Однак навіть найкращі закони залишаються недієвими без належного механізму їх виконання. Відсутність незалежних судів, затримки у розгляді справ та вибірковість правосуддя значно знижують ефективність боротьби з корупцією. Таким чином, реформа судової системи є ключовою передумовою успішного впровадження антикорупційного законодавства.

Політична воля є одним із визначальних факторів у боротьбі з корупцією. Без активної підтримки з боку політичного керівництва навіть найкращі антикорупційні ініціативи можуть залишитися лише на папері. Політики мають демонструвати готовність до прозорості, підзвітності та боротьби з корупцією навіть у власному середовищі.

На жаль, у багатьох країнах політична воля до боротьби з корупцією часто є декларативною. Політики можуть використовувати антикорупційні кампанії як

інструмент для боротьби з опонентами або для підвищення власного рейтингу, не вживаючи реальних заходів для системних змін.

Корупція є однією з найгостріших проблем сучасного суспільства, яка негативно впливає на економічний розвиток, соціальну справедливість та довіру громадян до державних інституцій. Ефективна боротьба з цим явищем вимагає врахування багатьох факторів, які впливають на успішність антикорупційних заходів. Розглянемо основні з них.

Одним із ключових чинників у боротьбі з корупцією є наявність політичної волі серед керівництва країни. Якщо уряд і високопосадовці демонструють рішучість у викоріненні корупційних схем, це створює основу для ефективної реалізації антикорупційних ініціатив. Водночас відсутність політичної волі може стати серйозною перешкодою, навіть якщо існує добре продумане законодавство.

Наявність чітких та прозорих законів є важливою умовою для боротьби з корупцією. Законодавство має передбачати суворі покарання за корупційні дії, а також механізми захисту викривачів корупції. Крім того, важливо забезпечити незалежність судової системи, адже саме вона відіграє ключову роль у притягненні винних до відповідальності.

Прозорість у діяльності державних органів є важливим інструментом запобігання корупції. Відкритий доступ до інформації про державні закупівлі, бюджетні витрати та діяльність чиновників дає змогу громадянам і журналістам контролювати дії влади. Використання сучасних технологій, таких як електронні платформи, може значно підвищити рівень прозорості.

Активна участь громадянського суспільства є невід'ємною складовою ефективної боротьби з корупцією. Громадські організації, медіа та активісти можуть виявляти корупційні схеми, привертати увагу до проблеми та вимагати дій від влади. Крім того, освітні кампанії допомагають формувати в суспільстві нульову толерантність до корупції.

Рівень добробуту населення безпосередньо впливає на поширеність корупції. У країнах із низьким рівнем доходів люди часто стикаються з необхідністю давати хабарі для вирішення базових питань. Підвищення рівня

життя та створення нових робочих місць можуть зменшити потребу в корупційних діях.

Формування антикорупційної культури починається з освіти. Важливо виховувати молодь у дусі чесності та відповідальності, а також розповідати про негативні наслідки корупції для суспільства. У країнах із високим рівнем свідомості громадян корупція має менше шансів на існування.

Корупція часто має транснаціональний характер, тому міжнародна співпраця є важливим елементом у боротьбі з нею. Обмін досвідом, впровадження міжнародних стандартів і співпраця між правоохоронними органами різних країн допомагають ефективніше боротися з корупційними схемами.

Корупція підриває основи економіки, політичної стабільності та довіри громадян до державних інституцій. Для її подолання важливо не лише створювати прозорі механізми управління, але й забезпечувати відповідальність посадовців за свої дії. Міжнародна співпраця сприяє вдосконаленню антикорупційного законодавства, обміну інформацією про фінансові потоки та виведенню активів, отриманих незаконним шляхом. Водночас важливо розвивати культуру нетерпимості до корупції серед громадян, адже лише спільними зусиллями можна досягти реальних змін і забезпечити справедливість у суспільстві.

Для ефективної боротьби з корупцією необхідно створити потужні інституції, які будуть займатися виявленням, розслідуванням та покаранням корупційних злочинів. Антикорупційні органи повинні бути незалежними від політичного впливу, мати достатнє фінансування та кадровий потенціал.

Досвід багатьох країн свідчить про те, що створення спеціалізованих антикорупційних органів може значно підвищити ефективність боротьби з корупцією. Наприклад, Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) стало важливим елементом у системі протидії корупції в Україні. Однак недостатня координація між різними органами та політичний тиск можуть знижувати результативність їхньої роботи.

Прозорість є одним із найефективніших інструментів у боротьбі з корупцією. Відкритий доступ до інформації про діяльність державних органів, публічні закупівлі та використання бюджетних коштів дозволяє громадянам і громадським організаціям контролювати владу. Це сприяє підвищенню довіри до державних інституцій і створює умови для більш ефективного управління ресурсами. Крім того, прозорість стимулює відповідальність посадовців, адже вони знають, що їхні дії перебувають під громадським наглядом. Важливо забезпечити, щоб механізми відкритості були доступними для всіх верств населення, а інформація подавалася у зрозумілому форматі. Лише за умов активної участі суспільства та постійного моніторингу можна досягти значного прогресу у подоланні корупційних схем і зміцненні демократичних цінностей.

Електронні системи, такі як ProZorro в Україні, стали важливим кроком у підвищенні прозорості державних закупівель. Водночас необхідно забезпечити не лише технічну доступність інформації, але й її зрозумілість для широкого загалу. Громадські організації та медіа відіграють важливу роль у моніторингу та висвітленні випадків корупції.

Боротьба з корупцією також потребує прозорості та підзвітності державних органів. Важливим кроком є впровадження сучасних технологій, які дозволяють автоматизувати процеси, зменшуючи людський фактор і можливості для зловживань. Крім того, необхідно забезпечити доступ до відкритих даних, які дозволять громадянам і журналістам здійснювати контроль за діяльністю влади. Співпраця між урядом, громадськими організаціями та міжнародними партнерами є ключовою для створення ефективної антикорупційної стратегії. Кожен має усвідомлювати, що лише спільними зусиллями можна досягти справедливого суспільства, де закон і чесність є основою розвитку.

Водночас важливо створити умови для безпеки викривачів корупції (whistleblowers), які часто стикаються з переслідуваннями чи загрозами. Захист таких осіб має бути закріплений на законодавчому рівні, а їхній внесок у викриття корупції – належно оцінений.

Економічна нестабільність і низький рівень життя населення створюють

сприятливе середовище для розвитку корупції. У таких умовах люди можуть бути схильними до хабарництва або інших форм незаконної діяльності через фінансову скруту. Особливий акцент на цьому питанні ставить Петруняк Є. В., вказуючи про вплив корупції на рівень фінансової безпеки держави [65].

Державна політика, спрямована на підвищення рівня життя громадян, створення нових робочих місць і забезпечення соціальної справедливості, може суттєво знизити мотивацію до участі в корупційних схемах. Крім того, важливою є підтримка малого та середнього бізнесу, який часто страждає від корупційного тиску.

Корупція є глобальною проблемою, і її подолання вимагає міжнародної співпраці. Обмін досвідом між країнами, участь у міжнародних ініціативах і впровадження кращих практик можуть значно підвищити ефективність антикорупційної діяльності.

Наприклад, співпраця з міжнародними організаціями, такими як Transparency International чи GRECO (Група держав проти корупції), дозволяє країнам отримувати експертну підтримку та рекомендації щодо вдосконалення антикорупційної політики.

Як зазначає О. Г. Мельник, світовий досвід у сфері протидії корупції може стати корисним прикладом для України, якщо адаптувати його найефективніші механізми. Основними пріоритетами в цьому напрямку для нашої країни можуть бути: активне впровадження просвітницької діяльності з метою підвищення рівня громадянської свідомості, популяризація негативного ставлення до корупції через реалізацію освітніх програм і проєктів; розширення участі громадських організацій у боротьбі з корупцією, включаючи їх залучення до наглядових і дорадчих рад при органах влади та антикорупційних структурах; акцент на превентивних і заохочувальних заходах замість репресивних, при цьому забезпечення високої професійності та ефективності антикорупційних органів для гарантування невідворотності покарання незалежно від політичної чи соціальної приналежності порушників; активне використання інтернет-платформ і вдосконалення інтерактивних ресурсів для оперативного реагування

на скарги громадян про факти корупції, а також запровадження відповідальності за ігнорування таких звернень працівниками правоохоронних органів [64, с. 32-35].

Боротьба з корупцією є багатогранним процесом, який вимагає комплексного підходу. Ефективність антикорупційних заходів залежить від поєднання багатьох чинників: від політичної волі та інституційної спроможності до рівня громадянської свідомості та міжнародної співпраці. Лише за умови системного підходу можна досягти значних результатів у подоланні цього негативного явища та забезпеченні верховенства права в суспільстві.

Натомість, ефективність боротьби з корупцією залежить від багатьох факторів: політичної волі, законодавчої бази, прозорості, участі громадянського суспільства, економічного розвитку, освіти та міжнародної співпраці. Лише комплексний підхід і спільні зусилля всіх зацікавлених сторін можуть забезпечити успіх у подоланні цього явища. Важливо пам'ятати, що боротьба з корупцією – це не лише завдання держави, а й відповідальність кожного громадянина.

3.3. Шляхи вдосконалення антикорупційного законодавства України

Корупція залишається однією з ключових проблем, що стримують розвиток України як правової держави. Незважаючи на значні зусилля, спрямовані на боротьбу з цим явищем, ефективність антикорупційної політики залишається недостатньою. Одним із основних інструментів подолання корупції є вдосконалення антикорупційного законодавства, яке має забезпечити прозорість, підзвітність та невідворотність покарання за корупційні правопорушення.

Україна є учасницею низки міжнародних договорів у сфері боротьби з корупцією, зокрема Конвенції ООН проти корупції та Кримінальної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією. Проте національне законодавство не в повній мірі відповідає їхнім вимогам. Зокрема, необхідно забезпечити ефективну

імплементацію міжнародних стандартів у частині прозорості фінансування політичних партій, захисту викривачів корупції, а також відповідальності юридичних осіб за корупційні правопорушення.

Гармонізація законодавства сприятиме підвищенню довіри міжнародних партнерів до України та створить умови для більш активної співпраці у сфері протидії корупції.

Одним із ключових елементів ефективної антикорупційної політики є функціонування незалежних та професійних інституцій. На сьогодні в Україні діють такі органи, як Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП), Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) та Вищий антикорупційний суд (ВАКС). Проте їх діяльність стикається з низкою викликів, серед яких недостатнє фінансування, тиск з боку політичних еліт та обмеженість кадрових ресурсів.

Для підвищення ефективності роботи цих органів необхідно забезпечити їхню повну незалежність, удосконалити процедури відбору кадрів та посилити їхню матеріально-технічну базу. Крім того, важливо створити дієві механізми взаємодії між цими органами для уникнення дублювання функцій та забезпечення максимальної ефективності їхньої роботи.

Електронне декларування стало важливим інструментом контролю за доходами та майном державних службовців. Проте ця система потребує подальшого вдосконалення. Зокрема, необхідно:

- розширити перелік осіб, які зобов'язані подавати декларації;
- посилити відповідальність за подання недостовірної інформації;
- забезпечити автоматизований обмін даними між державними реєстрами для перевірки достовірності поданих відомостей;
- удосконалити механізми перевірки декларацій НАЗК.

Такі заходи сприятимуть підвищенню прозорості діяльності посадових осіб та зменшенню ризиків корупції.

Одним із ключових чинників успішної боротьби з корупцією є створення умов для захисту осіб, які повідомляють про корупційні правопорушення. Закон

України «Про запобігання корупції» містить положення про захист викривачів, проте на практиці ці механізми часто залишаються недієвими.

Необхідно забезпечити ефективну реалізацію прав викривачів, зокрема шляхом створення спеціальних програм захисту, гарантування анонімності та надання матеріальної компенсації у разі переслідувань. Також важливо проводити інформаційно-просвітницькі кампанії для формування культури нетерпимості до корупції у суспільстві.

Сфера публічних закупівель традиційно є однією з найбільш корумпованих. Запровадження системи ProZorro стало значним кроком уперед, проте існують проблеми, пов'язані з обходом процедур закупівель через розділення контрактів, змовами між учасниками тендерів тощо.

Для вирішення цих проблем необхідно вдосконалити законодавство у сфері публічних закупівель, запровадити жорсткіші санкції за порушення процедур та забезпечити громадський контроль за проведенням тендерів.

Ефективна боротьба з корупцією неможлива без незалежної та справедливої судової системи. На жаль, в Україні судова влада часто піддається впливу політичних і бізнесових інтересів, що підриває довіру громадян до правосуддя.

Реформа судової системи повинна включати створення прозорих процедур відбору суддів, впровадження механізмів оцінки їхньої доброчесності та професійності, а також забезпечення належного фінансування судової системи. Особливу увагу слід приділити діяльності Вищого антикорупційного суду, який має стати взірцем незалежності та професійності.

Боротьба з корупцією неможлива без формування високого рівня правосвідомості в суспільстві. Необхідно впроваджувати освітні програми, спрямовані на виховання громадянської відповідальності та нетерпимості до корупції. Також важливо розвивати механізми громадського контролю за діяльністю державних органів і посадових осіб.

Вдосконалення антикорупційного законодавства є складним і багатогранним процесом, який потребує комплексного підходу та тісної

співпраці між державними органами, громадянським суспільством і міжнародними партнерами. Реалізація запропонованих заходів сприятиме не лише зменшенню рівня корупції, але й зміцненню верховенства права в Україні, що є однією з ключових передумов її сталого розвитку.

Як підкреслювалось нами, гармонізація законодавства сприятиме підвищенню довіри міжнародних партнерів до України та створить умови для більш активної співпраці у сфері протидії корупції. У цьому контексті важливим є забезпечення відповідності національного законодавства міжнародним стандартам і рекомендаціям, таким як Конвенція ООН проти корупції, Стамбульський план дій та інші міжнародні ініціативи.

Останніми роками Україна зробила значні кроки у реформуванні антикорупційної політики. Створення таких органів, як Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) та Вищий антикорупційний суд (ВАКС), стало важливим етапом у боротьбі з корупцією. Проте для забезпечення ефективності цих інституцій необхідно вдосконалювати нормативно-правову базу, яка регулює їхню діяльність.

Гармонізація законодавства також передбачає впровадження прозорих механізмів контролю за фінансуванням політичних партій, декларуванням доходів державними службовцями та моніторингом їхнього способу життя. Такі заходи дозволяють не лише зміцнити довіру громадян до влади, але й демонструють міжнародним партнерам готовність України боротися з корупцією на системному рівні.

Окрім того, важливим аспектом є адаптація українського законодавства до європейських норм у сфері публічних закупівель. Забезпечення прозорих і конкурентних процедур закупівель сприятиме зменшенню корупційних ризиків та підвищенню ефективності використання бюджетних коштів. У цьому напрямку Україна вже має успішний досвід із запровадженням системи ProZorro, яка отримала міжнародне визнання.

Ще одним ключовим елементом гармонізації є посилення відповідальності

за корупційні правопорушення. Це включає як удосконалення кримінального законодавства, так і створення умов для ефективного розслідування та судового розгляду справ, пов'язаних із корупцією. Важливою складовою цього процесу є забезпечення незалежності судової системи та захисту прав громадян.

Міжнародна спільнота неодноразово наголошувала на важливості прозорості та підзвітності у процесі реформування. Впровадження кращих практик країн Європейського Союзу та інших розвинених держав допоможе Україні не лише досягти високих стандартів доброчесності, але й стати надійним партнером на міжнародній арені.

Загалом, гармонізація законодавства у сфері протидії корупції є важливим кроком на шляху до побудови демократичної, правової держави. Вона сприяє не лише внутрішньому розвитку країни, але й зміцненню її позицій у глобальному просторі. Для досягнення цієї мети необхідно забезпечити політичну волю, тісну співпрацю з міжнародними організаціями та активну участь громадянського суспільства. Лише спільними зусиллями ми зможемо створити умови для прозорого, справедливого та ефективного управління в Україні.

Підсумовуючи викладене у третьому розділі зауважимо таке:

Антикорупційне законодавство України є важливим інструментом у боротьбі з корупцією, яка залишається однією з найбільших перешкод на шляху розвитку держави, її економіки та суспільства. Проте, аналізуючи його ефективність, можна виділити низку проблем та недоліків, які потребують уваги та вирішення.

По-перше, антикорупційне законодавство України характеризується складністю і фрагментарністю. Велика кількість нормативно-правових актів, які регулюють різні аспекти боротьби з корупцією, створює плутанину й ускладнює їхнє практичне застосування. Відсутність єдиного підходу до формування законодавства призводить до правових колізій, що ускладнює роботу правоохоронних органів і судової системи.

По-друге, проблема полягає у недостатній ефективності механізмів контролю за виконанням антикорупційних норм. Хоча в країні створені

спеціалізовані органи, такі як НАБУ, САП та НАЗК, їхня діяльність часто стикається з політичним тиском, обмеженими ресурсами та недостатньою незалежністю. Це значно знижує їхню спроможність досягати реальних результатів у боротьбі з корупцією.

По-третє, важливим недоліком є недостатня прозорість процедур та низький рівень підзвітності посадовців. Незважаючи на впровадження електронного декларування, багато випадків незаконного збагачення залишаються непокараними через прогалини в законодавстві або навмисне затягування судових процесів.

Четвертою проблемою є відсутність належного захисту викривачів корупції. Особи, які повідомляють про корупційні злочини, часто стикаються з переслідуванням, погрозами або дискримінацією. Це суттєво знижує мотивацію громадян до співпраці з правоохоронними органами.

П'ятою проблемою слід назвати низький рівень правової культури та громадянської свідомості. Багато громадян сприймають корупцію як невід'ємну частину повсякденного життя і не вірять у можливість її подолання. Це створює сприятливе середовище для поширення корупційних практик.

Для вирішення зазначених проблем необхідно здійснити комплексний підхід, який включатиме спрощення та систематизацію антикорупційного законодавства, посилення незалежності антикорупційних органів, вдосконалення механізмів контролю за виконанням законів та захисту викривачів. Окрім того, важливо підвищувати рівень правової освіти населення й формувати нетерпимість до корупції на всіх рівнях суспільства.

У підсумку можна стверджувати, що хоча антикорупційне законодавство України має певні позитивні аспекти, воно потребує суттєвого вдосконалення для досягнення реальної ефективності в боротьбі з корупцією. Лише через системні реформи та активну участь суспільства можна створити умови для подолання цього явища та забезпечення сталого розвитку держави.

ВИСНОВКИ

У результаті проведення комплексного аналізу ефективності та шляхів удосконалення антикорупційного законодавства, що здійснено на рівні кваліфікаційної магістерської роботи зроблено такі висновки.

З'ясовано, що Україна досягла певного прогресу у створенні нормативно-правової бази, яка відповідає міжнародним стандартам. Зокрема, було запроваджено низку важливих інституцій, таких як Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) та Вищий антикорупційний суд (ВАКС). Ці органи мають на меті забезпечити ефективне розслідування та судовий розгляд справ, пов'язаних із корупцією.

Однак, незважаючи на наявність цих інституцій, залишається низка проблем, які стримують ефективність боротьби з корупцією. До основних викликів можна віднести недостатню координацію між антикорупційними органами, політичний тиск на їхню діяльність, а також низький рівень довіри громадян до правосуддя. Крім того, складність та тривалість судових процесів часто призводять до затягування розгляду справ і, як наслідок, уникнення відповідальності корупціонерами.

Встановлено, що для вдосконалення антикорупційного законодавства України необхідно вжити низку заходів. По-перше, необхідно забезпечити незалежність антикорупційних органів від політичного впливу шляхом удосконалення процедур їхнього формування та діяльності. По-друге, доцільно посилити механізми захисту викривачів корупції, що сприятиме активнішому залученню громадськості до боротьби з цим явищем. По-третє, варто оптимізувати процеси розслідування та судового розгляду корупційних справ для забезпечення їхньої оперативності та ефективності.

Водночас, наголошено, що особливу увагу слід приділити питанням превенції корупції. Важливим аспектом у цьому контексті є підвищення рівня прозорості у діяльності державних органів та впровадження сучасних інформаційних технологій для моніторингу їхньої роботи.

Підкреслено, що особливої уваги потребує необхідність посилити відповідальність за порушення антикорупційного законодавства та забезпечити невідворотність покарань для порушників.

Вказано, боротьба з корупцією є однією з ключових складових забезпечення верховенства права, ефективного функціонування державних інституцій та захисту прав і свобод громадян. У сучасному світі корупція становить серйозну загрозу як для економічного розвитку, так і для соціальної стабільності. Для протидії цьому явищу в Україні розроблено низку нормативно-правових актів, які формують правову основу антикорупційної політики. Основні з них, це – Конституція України, що є основним законом держави, який визначає засади правопорядку та забезпечення прав і свобод людини і громадянина. У контексті боротьби з корупцією особливе значення мають положення статті 19, яка зобов'язує органи державної влади та їх посадових осіб діяти виключно на підставі, в межах повноважень та у спосіб, передбачений Конституцією та законами України. Також важливою є стаття 38, яка гарантує право громадян брати участь в управлінні державними справами, що сприяє прозорості діяльності органів влади.

Цей закон є базовим нормативно-правовим актом у сфері запобігання та протидії корупції. Він визначає основні принципи антикорупційної політики, механізми запобігання корупції, а також відповідальність за корупційні правопорушення. Закон регулює питання декларування доходів і майна публічних службовців, врегулювання конфлікту інтересів, захисту викривачів корупції та моніторингу способу життя посадових осіб.

Зокрема, стаття 45 цього закону зобов'язує суб'єктів декларування подавати щорічні декларації про майно, доходи, витрати та фінансові зобов'язання. Організацією, відповідальною за перевірку таких декларацій, є Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК).

Кримінальний кодекс України містить низку статей, що встановлюють кримінальну відповідальність за корупційні злочини. До таких належать:

- Стаття 368 – прийняття пропозиції, обіцянки або одержання

неправомірної вигоди службовою особою.

- Стаття 369 – пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі.

- Стаття 369-2 – зловживання впливом.

Ці норми спрямовані на покарання осіб, які вчиняють дії, що підривають довіру до державних інституцій та завдають шкоди суспільним інтересам.

Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) є ключовим органом у системі запобігання та боротьби з корупцією серед високопосадовців. Закон визначає правові засади діяльності НАБУ, його структуру, повноваження та механізми взаємодії з іншими органами державної влади.

НАБУ займається розслідуванням корупційних злочинів, що вчиняються високопосадовцями, суддями, керівниками державних підприємств та іншими суб'єктами. Особливістю діяльності цього органу є його незалежність від інших державних структур.

Вищий антикорупційний суд (ВАКС) був створений для забезпечення ефективного судового розгляду справ, пов'язаних із корупцією. Закон регулює порядок формування цього суду, критерії добору суддів та особливості розгляду справ.

ВАКС розглядає справи щодо злочинів, підслідних НАБУ і Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі (САП). Його діяльність спрямована на забезпечення неупередженого та оперативного правосуддя у справах про корупцію.

Прозорість діяльності органів державної влади є важливим елементом запобігання корупції. Закон "Про доступ до публічної інформації" гарантує громадянам право отримувати інформацію про діяльність органів влади та їх посадових осіб. Це дозволяє суспільству здійснювати контроль за використанням бюджетних коштів, укладанням державних контрактів та іншими аспектами функціонування державного апарату.

Україна є учасницею низки міжнародних договорів у сфері боротьби з корупцією. Серед них слід виділити:

- Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти корупції (UNCAC), яка визначає міжнародні стандарти запобігання корупції та співпраці між державами.

- Кримінальну конвенцію Ради Європи про боротьбу з корупцією.

- Додатковий протокол до Кримінальної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією.

Ці міжнародні акти встановлюють зобов'язання для держав-учасниць щодо створення ефективної правової бази для протидії корупції, впровадження механізмів міжнародної співпраці та захисту викривачів.

Ефективна боротьба з корупцією неможлива без чіткої та системної нормативно-правової бази. Україна має досить розвинене законодавство у цій сфері, яке включає як національні акти, так і міжнародні зобов'язання. Водночас важливою умовою успішної реалізації антикорупційної політики є не лише наявність відповідних законів, але й їхнє неухильне виконання. Лише за умови дотримання принципів законності, прозорості та підзвітності можна досягти значного прогресу у подоланні корупції та забезпеченні сталого розвитку держави й суспільства.

Відтак, можна зазначити, що антикорупційне законодавство України має значний потенціал для подолання корупції, проте його реалізація потребує системних змін та комплексного підходу. Вдосконалення правових механізмів, забезпечення незалежності антикорупційних органів та активна участь громадянського суспільства є ключовими факторами успіху в боротьбі з корупцією. Лише за умови синергії зусиль держави, суспільства та міжнародної спільноти Україна зможе досягти реального прогресу на шляху до прозорості та верховенства права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. допов. / Уклад. і голов. ред. В. І. Бусол. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
2. Озернюк Г. В., Степанова А. В. Правове регулювання протидії корупції в освітній сфері: вітчизняний і зарубіжний досвід. *Право та державне управління*. 2021. № 3. С. 15–20.
3. Трепак В. М. Особливості дефініції поняття «корупція». *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 4. С. 181–196.
4. Янюк Н. Актуальні проблеми у регулюванні питань професійної етики публічних службовців. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2013. Вип. 57. С. 203–208.
5. Волошенко А. В. Корупція: історичні витоки та сучасні прояви. *Актуальні проблеми економіки: науковий економічний журнал*. 2015. № 3(165). С. 8–16.
6. Гладкий В. В. Сутність та значення феномену корупції. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2019. № 18. С. 124–132.
7. Корнієць П. Ю. Компетенція суб'єктів запобігання і протидії корупції в Національному антикорупційному бюро України: функціональний зміст та перспективи вирішення проблем правового регулювання. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. № 4. С. 150–156
8. Бортник Н. П., Сопільник Л. І. Державний механізм протидії корупції. *Академічні візії*. 2021. Вип. 2. С. 29–35.
9. Швець Д. В. Корупція – головна загроза українській державності. Особливості застосування антикорупційного законодавства: від розслідування до вироку суду: тези доповідей учасників Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 жовтня 2019 року). Харків, 2019. С. 14–15.
10. Расюк Е. В. Проблемні питання взаємодії спеціальних суб'єктів запобігання корупції під час здійснення заходів з протидії корупційній

- злочинності в Україні. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2022. Вип. 70. С. 435–443.
11. Невмержицький Є. В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії: монографія. Київ: КНТ, 2008. 363 с.
 12. Мандибура В. О. Корупція: інституційна сутність та механізми подолання. К.: Парламентське видавництво, 2017. 488 с.
 13. Рогульський С. С. Адміністративно-правові заходи боротьби з корупцією в Україні: автореф. дис. канд. юрид. наук; спец. 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Київ: Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2005. 21 с.
 14. Дмитренко О. Д. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії між суб'єктами протидії корупції в Україні: автореф. дис. канд. юрид. наук; спец. 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Харків: Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса, 2021. 23 с.
 15. Петруняк Є. В. Корупція як негативний чинник впливу на фінансову систему держави. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2022. Вип. 35. С. 566–571. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/1661>
 16. Бурак М. В. Корупційні ризики в державних оборонних закупівлях: шляхи мінімізації. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 2 (18). С. 103–115.
 17. Карлова В. В. Впровадження інноваційних інструментів запобігання корупції у сфері публічних закупівель. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2023. № 9. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/2112/2137>
 18. Левчук А. О. Поняття, сутність корупції та корупційних правопорушень. *Особливості застосування антикорупційного законодавства: від розслідування до вироку суду: тези доповідей учасників Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 жовтня 2019 року)*. Харків, 2019. С. 86–91.

- 19.Гвоздецький В. Д. Правові засади запобігання та протидії корупції в Україні. *Особливості застосування антикорупційного законодавства: від розслідування до вироку суду: тези доповідей учасників Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 жовтня 2019 року).* Харків, 2019. С. 40–45.
- 20.Мовчан А. В., Мовчан М. А. Основні причини поширення корупційних явищ в органах державної влади України. *Проблеми антикорупційної діяльності в Україні: зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 18 травня 2015 року) / МАУП. К.: МП «Леся», 2015. С. 73–76.*
- 21.Андрійко О. Ф. Організаційно-правові заходи протидії корупції у фінансовій сфері. *Актуальні проблеми правового регулювання фінансово-кредитних відносин в умовах кризи: практика правозастосування і шляхи її вдосконалення: зб. тез доповідей за матеріалами Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Суми, 4–5 червня 2010 року).* Суми: НБУ, Ін-т держави і права ім.. В. М. Корецького НАН України, УАБС НБУ, 2010. С. 257–259.
- 22.Коломоєць Т. О. Подарунки для публічних службовців: чи доцільна детальна правового регламентація. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2018. № 2. С. 199–122.
- 23.Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України.* 2014. № 49. Ст. 2056.
- 24.Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції. *Відомості Верховної Ради України.* 2007. № 49. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text.
- 25.Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173). *Відомості Верховної Ради України.* 2007. № 47–48. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text
- 26.Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII. *Відомості Верховної Ради України.* 2014. № 47. Ст. 2051.
- 27.Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. *Відомості Верховної Ради України.* 2015. № 2-3. Ст. 12.

28. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки: Постанова Кабінету Міністрів України № 220 від 4 березня 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF#Text>.
29. Петруняк Є. В. Антикорупційна програма як основа протидії корупції у фінансовій сфері. *Академічні візії*. 2023. № 26. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1691>
30. Гудков Д. В. Конфлікт інтересів та шляхи його врегулювання в національному законодавстві. *Право і суспільство*. 2014. № 1–2. С. 120–124.
31. Джумагельдієва Г. Д., Орленко Я. Ю., Сергієнко І. Г. Механізм врегулювання конфлікту інтересів в системі державного управління. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1386>.
32. Про ратифікацію Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах, 1959 рік, та Додаткового протоколу 1978 року до Конвенції: Закон України від 16.01.1998 № 44/98-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44/98-вр>
33. Україна ратифікувала цю конвенцію у 2006 році (оон)
34. Конвенція Ради Європи про кримінальну відповідальність за корупцію
35. Конвенція Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) про боротьбу з підкупом іноземних посадових осіб у міжнародних комерційних операціях
36. Група держав проти корупції (GRECO – Group of States against Corruption). URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%80%D1%83%D0%BF%D0%B0_%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8_%D0%BA%D0%BE%D1%80%D1%83%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%97
37. Мацапура О. В. Регулювання публічних закупівель при виконанні інвестиційних програм: автореф. дис. канд. екон. наук; спец. 08.00.03 –

- економіка та управління національним господарством. Київ: КНУ будівництва і архітектури, 2020. 23 с.
38. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
39. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс України від 07.12.1984 р. № 8073¹-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
40. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією (*Конвенцію ратифіковано Законом № 2476-IV від 16.03.20 р. Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 16. Ст. 266. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102#Text
41. Андрійченко Н. С. Адміністративно-правові засади оцінювання ефективності діяльності правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки України: дис. на здобуття наук. ступеня докт. філософії за спеціальністю 081 – право. Сумський державний університет, Суми, 2020.
42. Червякова О. Б. Антикорупційні стандарти державної служби. *Актуальні питання реалізації нового Закону України «Про державну службу»*: збірник матеріалів Всеукраїнського форуму вчених-адміністративістів. Запоріжжя, 2016. С. 171–173.
43. Лук'янова Г. Ю. Сучасні підходи до класифікації суб'єктів протидії корупції в Україні. *Юридична наука*. 2020. № 3(105). С. 211–221.
44. Гришина Н. В., Ростовська К. В. Поняття адміністративно-правового статусу суб'єктів державної антикорупційної політики в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 1. С. 328–333.
45. Рішення Вищого антикорупційного суду у справі № 991/1932/25. Провадження № 2-а/991/5/25. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/hcac/administrative/judgments/991_1932_25_04.04.2025.pdf

- 46.Рішення Вищого антикорупційного суду у справі № 991/2375/24.
Провадження № 2-а/991/6/24. URL:
https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/administrative/judgments/991_2375_24_10-04-2024.pdf
- 47.Рішення Вищого антикорупційного суду у справі № 991/2741/24.
Провадження № 2-а/991/8/24. URL:
https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/administrative/judgments/991_2741_24_26-04-2024.pdf
- 48.Рішення Вищого антикорупційного суду у справі № 991/5106/24.
Провадження № 2-а/991/13/24. URL:
https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/administrative/judgments/991_5106_24_29-07-2024.pdf
- 49.Рішення Вищого антикорупційного суду у справі № 991/5120/24.
Провадження № 2-а/991/14/24. URL:
https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/administrative/judgments/991_5120_24_24-07-2024.pdf
- 50.Рішення Вищого антикорупційного суду у справі № 991/7122/24.
Провадження № 2-а/991/19/24. URL:
https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/administrative/rulings/991_7122_24_08-08-2024.pdf
- 51.Рішення Вищого антикорупційного суду у справі № 991/9618/24.
Провадження № 2-а/991/22/24. URL:
https://court.gov.ua/storage/portal/hcac/administrative/judgments/991_9618_24_02.12.2024.pdf
- 52.Рішення Вищого антикорупційного суду у справі № 991/13382/24.
Провадження № 2-а/991/25/24. URL:
https://court.gov.ua/storage/portal/hcac/administrative/judgments/991_13382_24_25.12.2024.pdf
- 53.Рішення Вищого антикорупційного суду у справі № 991/14304/24.
Провадження 8-а/991/3/25. URL:

- https://court.gov.ua/storage/portal/hcac/summons/991_14304_24_21.04.2025.pdf
- 54.Рішення Вищого антикорупційного суду у справі № 991/3297/25. Провадження № 2-а/991/7/25. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/hcac/administrative/rulings/991_3297_25_15.04.2025.pdf
- 55.Томма Р., Ручка Ю. Особливості організації діяльності суб'єктів запобігання корупції у сфері реалізації антикорупційних заходів. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 11. С. 166–170.
- 56.Никифорова Н. А. Суб'єкти запобігання та протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним з корупцією: проблеми функціонування та перспективи удосконалення правового статусу. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. № 1. С. 611–617.
- 57.Corrupt Practices Investigation Bureau. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Corrupt_Practices_Investigation_Bureau
- 58.Царевич О. Зарубіжний досвід запобігання корупційних ризиків у сфері надання публічних послуг. *Law. State. Technology*. 2022. Вип. 3. С. 41–46.
- 59.Мельник О. Г. Міжнародний досвід запобігання та протидії корупції як вектор формування національної антикорупційної політики в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 2. С. 32–35.
- 60.Петруняк Є. В. Вплив корупції на рівень фінансової безпеки держави. *Академічні візії*. 2024. № 38. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1692>.